ԱՒԵՏԱԲԵՐ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ, ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԱՏՈՐ 40. ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ, ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 24, 1887 ԹԻՒ 52.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

	Երես
"Ո՞վ Տեսաւ Զքրիստոս Զեր Մէջ Այսօր"	409
"Դուք Չէք Կրնար Եհովան Պաշտել"	409
Ի Քո՛ղ Միայն (Ոտանաւոր)	410
Ծնողական Պարտաւորութիւններէ Մին	410
Երկրախեալ Նոր Խումբը Դէպ ի Հակարջային Բևեռ	411
Սինգհան Նիւթերը	412
Հարսանիք	412
Այլ Լալք	413
Նամակներ	413
Հանդէս Քաղաքական	415
Արժէք Դրամոյ	416

ԱՒԵՏԱՐԵՐ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ. կը հրատարակուի ամեն Շաբաթ օր։

Տարեկան գինն է ամեն տեղւոյ համար, 2 Մէճիտիյէ, վեց ամսեայն՝ 1 Մէճիտիյէ, կանխիկ, եւ հատը 40 փարա։ Թղթատարի ծախքը խմբագրութեան վրայ է։

Խմբագրութեան վերաբերեալ նամակներ պարտին ուղղուիլ առ Մր. Հ. Ս. Պարնըմ։

Բաժանորդագրութեան եւ թղթատարութեան պատկանեալ ամեն գրութիւնք պարտին ուղղուիլ առ Մր. Ո. Ո. Բիթ, Ամերիկան Խան, կ. Պոլիս։

Ամերիկայի Միսիոնարաց Ընկերութեան կողմանէ՝
Ճ. Ֆ. ԿՐԻՆ, ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ
Հ. Ս. ՊԱՐՆԸՄ, ՏՆՕՐԷՆ-ԽՄԲԱԳԻՐ

"ՈՎ ՏԵՍԱՒ ՉՔՐԻՍՏՈՍ ՉԵՐ ՄԷՋ ԱՅՍՕՐ»

"Քարոզիչն այս երեկոյ տարօրինակ հարցում մը ըրաւ," ըսաւ Ճոն Սիւէլ իր հնոջ Աննայի, երբ կիրակի օր առաւն դարձան եկեղեցւէն։ "Ի՞նչ հարցում, Ճոն։" "Ո՞վ տեսաւ զքրիստոս ձեր մէջ այսօր," ըսաւ։ Ուրախ կ'ըլլայի եթէ հոն գտնուէիր և անկէ լսէիր, Աննա։ Շատ պարզ խօսեցաւ ան խնդրոյն վրայ թէ ով որ կը սիրէ զքրիստոս, պարտի ցուցնել իւր վարքով թէ կը սիրէ զնա ճշմարտապէս։" "Ճշմարիտ է այդ, Ճոն։ Ես դիտեմ որ չատ անգամ չեմ կրնար ըլլալ այնպէս ինչպէս պարտի ըլլալ Քրիստոնեայ մը։" "Ջունիմ տարակոյս թէ դուն և տղաքը այսօր չտեսաք իմ վարքիս մէջ զքրիստոս։ Եթէ միտքս բերէի թէ պէտք էր ինձ ըլլալ նման իմ ցեղոջս, պէտք չէր որ վարուէի այսպէս խիստ քու հետդ այս առաւօտ քիչ մը ժուռ դալ ուզելուդ համար։" "Ես ալ պէտք չէր որ այնչափ մրմռայի քեզի դէմ և բարկանայի," ըսաւ Աննա ընդմիջելով անոր խօսքը։ "Այնուհետև բրատութեամբ վարուելոյ թոմի հետ սիրոս նեղացուցնելուն համար. և երբ լսցաւ, ապատակ իջուցի անոր երեսին, մինչ կարելի էր քաղցր խօսքով մը ուղղութեան բերել զնա։ Շատ բաներ կան ղորս պէտք էր ըրած ըլլայի այսօր իսկ, եթէ քարոզչին հարցման համապատասխանող վարք ունենայի։ Այժմիկս ալ չանանք սկսել նորէն, Ճոն։ Դուն անհամբեր ես, և ես բարկասիրտ։ Երկուքս ալ բաւական բան ունինք սորվելու։ Պարտիմք հիմա աղօթել որպէս զի մեր տղաքը և բարեկամք տեսնեն զքրիստոս մեր վարքին մէջ։"

Եկաւ երկուշաբթի առաւօտը։ Ճոն երթալ կանուխ, և անկէն դուրս ելլելէն առաջ երթալ դործի, խնդրեց որ Քրիստոս տեսնուի իւր վարքին մէջ այն օրը։ Աննա ևս չմոռցաւ թէ ինքն ալ կ'ուզէր որ Քրիստոս տեսնուէր իւր վարքին մէջ։ Եւ Նախաճաշին ժամանակը տղայոց ըսին թէ Քրիստոս ինչպէս կրնար տեսնուիլ անոնց վարքին մէջ, և անոնց պղտութիւն ընել պատուիրեցին ըլլալ քաղցրաբարոյ դէպ իրար և դէպ իրենց ընկերները։ Այսպէս այն ընտանեաց տան մէջ կիրքերը զսպուեցան վասն Քրիստոսի, և հաճոյական դործեր կատարուեցան վասն Քրիստոսի, և Ճոն կարող եղաւ այն նոյն զօրութեամբ խնդրել իւր հետ դործող ընկերէն նեղրել նախորդ Շաբաթի օր անոր ուղղած իւր խիստ և կծու խօսքերուն համար։ "Այս օրուան պէս երջանիկ օր անցուցած չէի," ըսաւ Ճոն իւր հնոջ այն երեկոյին։ "Գիտեմ որ թէպէտ չատ ժամանակէ հետէ ուխտած էի ապրիլ իբրև Քրիստոնեայ, բայց ցուցած չէի իմ վարքովս թէ իսկապէս կ'ուզէի որ Քրիստոս տեսնուէր իմ մէջս։" "Ես ալ ճիշդ այդպէս եղած եմ," ըսաւ Աննա։ "Գիտեմ թէ ինչու համար դործարանին մէջ մեր միւս ընկերք թերութիւններ կը դանեն կրօնք դաւանող անձանց վրայ, և զանոնք բնաւ կրօնք չունեցողներէն լաւ չեն համարիր։ Մեք, Քրիստոնեայքս, չենք լոյս տուող ճրագներ, կը կրենք աչխարհիս մարդոց նոյն բնաւորութիւնները, և կը դործածենք մի և նոյն կծու խօսքերը և կ'ընենք նոյն դործերը, և այսպէս նախատինք կը բերենք Քրիստոսի անուան։" "Շատ խօսեցար, Ճոն, կ'ուզեմ հարցնել անձիս ամէն երեկոյ, Ո՞վ տեսած է զքրիստոս իմ մէջս այսօր։" Գիտեմ որ չատ անգամ պէտք ունիմ խոստովանիլ Աստուծոյ թէ պակաս դանուած եմ յայդմ, բայց Քրիստոս կ'օգնէ ինձ հաւատարիմ դանուիլ իրեն, և դիտես որ Սուրբ Դրոց մէջ այսպէս կը կարդանք տեղ մը. Պենդանի եմ չէ թէ ես՝ հապա Քրիստոս կենդանի է իմ մէջս։"

Միրելի ընթերցող, միտքդ կը պահե՞ս այս հարցումը, "Ո՞վ տեսած է զքրիստոս իմ մէջս այսօր։"

«ԴՈՒՔ ՉԷՔ ԿՐՆԱՐ ԵՀՈՎԱՆ ՊԱՇՏԵԼ»

Իսրայելի ապստամբութիւնը բնաւ այն կերպարանքը չառաւ որ անոնք բացայայտ և հրապարակաւ մերժէին զԵհովայ իրրև ճշմարիտ Աստուած, այլ կը խառնէին Եհովայի պաշտամանն և ծառայութեան հետ կռոց պաշտօնն և ծառայութիւնը։ Այս էր ղոր Քեռաւ տեսաւ յառաջնմէ և ասոր դէմ ղդուշացուց զիսրայէլ, և այս ունեցաւ տեղի և վախճանն եղաւ Տէրոջ երես դարձնելն անոնցմէ, չարիք բերելն անոնց վրայ անոնց այնքան բարիք պարդևած ըլլալէն ետքը։ Քեռաւ նախատեսելով Իսրայելի որդւոյ յարութիւն կռոց և զանոնք պաշտելը, ըսաւ, "Դուք չէք կրնար Եհովան պաշտել, ու անիկա ձեր յանցանքները ու մեղքերը չներէ։" Այսինքն մինչ անոնք ի ներքուստ յարէին կռոց։

Կը կարդանք Աստուծոյ հին ժողովրդեան պատմութիւնը և կը զարմանանք թէ անոնք ինչպէս զուրկ էին հոգևոր տեսութենէ և ինչպէս մոլորած էին որ կռոց կը յարէին։ Եթէ քիչ մը ուշ դնենք մեր առջև դրուած այս կարևոր պատմութեան և անկէ ելլող դասին, պիտի տեսնենք թէ ճիշդ այն ժամանակին պէս այժմ ևս Աստուծոյ ժողովրդեան մէջ կը դանուի նոյն խառ-

նուրդը կառոյ պաշտաման՝ ճշմարտին Աստուծոյ արտաքուստ մատուցուած պաշտաման հետ։ ‹‹Ջէք կրնար ծառայել Աստուծոյ ու մամոնայի,›› էր Տեառն մերոյ վճիռը իւր ժամանակի ժողովրդեան, և այժմ ևս նոյն ծանրակշիռ խօսքը կ՚ըսէ նաև մեզ։ Աշխարհիս և աշխարհիս բաներուն յարիլը մամոնան պաշտելու ոգւով, ճիշդ նոյնպէս դարչելի և մահաւիթ գործ է ինչպէս էր իսրայելի որդւոց պաշտելն զԲահաղ և զԱստարովթ։

Մեղքին խաբէութիւնը կը տեսնուի սա բանին մէջ որ մարդիկ կը համոզեն զիրենք թէ կրնան պաշտօն մատուցանել և ծառայել Տեառն և միանգամայն աշխարհասիրութիւն ընել այս ինչ այն ինչ ձևոց ներքև, թէ կրնան արծաթասիրութեան և աշխարհային հաճոյից անձնատուր ըլլալ և սակայն նոյն ժամանակ իրենց արտաքին ձևով պաշտամունքն առ Աստուած՝ ընդունելի կրնան ըլլալ, և իրենց վրան Թողութեան մեղաց լոկ ծիսականապէս մատուցած հանապազօրեայ խնդրուածոց պիտի ընդունին պատասխան։ Պատշաճ է և վայելուչ մտածել Տեառն մերոյ վերոյգրեալ խօսքին վրայ, ‹‹Ջէք կրնար ծառայել Աստուծոյ և մամոնայի,›› և ցոլհաննու առաքելոյ խօսքին վրայ, ‹‹Թէ որ մէկը աշխարհը կը սիրէ, անոր ներսն դին Հօրը սէրը չկայ (Մատթ. Ջ. 24, Ա Յովհ. Բ. 16), նաև Յեսուայ խօսքին վրայ առ որդիս Իսրայելի որ կռապաշտութեան միտեալ էին, ‹‹Դուք չէք կրնար Եհովան պաշտել քանզի անիկա ձեր յանցանքները ու մեղքերը չներեր›› (Յես. ԻԴ. 19)։ Աստր նկատմամբ թէ՛ Հին և թէ՛ Նոր Կտակարանայ մէջ յայտնեալ սկզբունքը նոյն է։

Այս սկզբան վրայ մատածութենէ հանուած գործնական ճշմարտութիւնք են, նախ, թէ որևիցէ մեղք գիտութեամբ գործելը մարդուս սրտին մէջ բարոյական անկարողութիւն յառաջ կը բերէ պաշտելու զՏէր։ Կրնայ արտաքին ձև մը ցուցուիլ Տէրը պաշտելու, կրնան կանոնաւորապէս ի գործ դրուիլ երկրպագութեան ձևերը, կրնայ մարդ կարդալ Աստուածաշունչն ամէն օր, աղօթք ընել ամէն օր, աստուածային պաշտամունքի լեզուն կրնայ պահել իւր շրթանց վրայ, կրնայ կատարել պաշտաման այլ և այլ արտաքին գործեր, բայց այդ ամէնքն են պարապ պաշտամունք, և Աստուած չընդունիր։ Որպիսի սթափութեամբ պիտի ունենան այսպիսիք ի վերջոյ երբ դուռը գոցուի անոնց ամենուն առջև, և երբ գոչեն ուռնգէտ և յուսահատութեան աղաղակաւ, ‹‹Տէր, Տէր, բայց մեզի,›› գայ պատասխան ‹‹Ես ձեզ բնաւ չեմ ճանչնար։›› Պիտի հասկնան յայնժամ թէ բոլոր անոնց մարդարէութիւնները և Աստուծոյ անունով պաշտամունք և ծառայութիւնը չունին արժէք, վասն զի ճշմարիտն այն է որ անոնք թողուցին Տէրը ծառայելու համար իրենց անձնասէր սրտից կուռքերուն, ենթադրելով թէ այս սիրեցեալ ցանկութիւնները և աշխարհիկ փառասիրութիւնները կարելի է վայելել ապահով ցորչափ կը կատարեն աստուածային երկրպագութեան և պաշտամանց արտաքին ձևերը մարմնական վայելուչ շարժուններով։ Երէցոյ, քանի մը մեղքեր կամ մինչև անդամ միակ մեղք մը գործելը արդէն կ՚ըլլայ բոլոր միւս մեղաց Թողութեան։ ‹‹Ջեր յանցանքները ու մեղքերը չներեր։›› Մենք պատրաստ ենք և փափաք ունինք խոստովանիլ շատ մեղքեր և եռանդեամբ կը խնդրենք Աստուծմէ որ ներէ զայնս։ Բայց նոյն ժամանակ սերտիւ կը յարինք ներքին մեղքի մը ղոր չենք խոստովանիր։ Այս է ցուցնել թէ անկեղծութիւն չունինք, և ծաղրել Աստուծոյ սուրբ նախանձը, և զրկել զմեզ անոր ողորմութենէն։ Իսրայելի այս տեսակ մեղաց համար էր որ Աստուածային Հոգին ներշնչեց Սողոմոնի ըսել, ‹‹Ամբարիշտներուն զոհը Տէրոջը առջևը պիղծ է։ բայց ուղիղներուն աղօթքը անոր ընդունելի է›› (Առակ. ԺԵ. 8 համարը բաղդատէ Ես. Ա. 11, ԿԱ. 8, Երեմ. Ջ. 20, Ամոս. Ե. 25, Յովհ. Դ. 24 համարներուն հետ)։

ՏՈԳ. ՓԱՑԱԼՐ

Ի ՔԵԶ ՄԻԱՅՆ

Ի քեզ միայն, Աստուած իմ, ի քեզ յաւէտ գիմ աչեր՝
Լուսաժըպիտ կը յառեմ կամ արտասուօք ներմաղեր.
Դո՛ւ խոստացար երջանիկ տալ մի հանդիստ յոգնածին,
Ա՜հ, վիրաւոր և սիրտը բուժիլ մարդուն հոգածին.
Ի քեզ նաև իմ նալնինք վըստահեցան սոսկ ի քեզ,
Իւրեանց հաւնսա անձերը նուիրելով ողջակէզ։
Եւ արդ, Հա՛յր իմ հաւ՛տարիմ, լո՛ւր պաակերիդ աղերսանք,
Զոր գոռ ամպեր ոչ զօրեն գիլուլ երկնից և սահանք.
Սէ սև ամպեր ո՜հ, եկին, զիս մըթագնել հոգիդեն,
Եւ աչերէս յորդաբուխ մի նոր հոսի Սիմաղեն.
Զը գիտեմ, յո՞ երթամ մըխիթարել զիս ոգին,
Զոչ ոք գիտեմ բաց ի քէն, դու Սէր անհուն կաթոգին.
Վիշտեր անթիւ սլլազան և թշնամիք գոռ, ահեղ,
Չլիս ամենուստ պաշարեն իրրու գնդեան չարեց հեղեղ.
Եւ վէրքե՛ր յոգնազան սիրտս խոցեցին անասան,
Չոր Գաղա՛դի չը զօրեց բուժիլ անոյշ բալասան։
Ցա՛ռ մ՚եմ արդեօք բաղմախոց, Ցո՛ղն եմ արդեօք այն չուառ,
Մրըթագնեցաւ այր երկին և մինչօրէն բոցավառ.
Վըշտաչարչար իմ սիրտը թէև ի վիշտ զեղանի,
Քե՛զ կը յանձնեմ զայն բաւիղ ի գոգոթեան սպեղանի.
Եւ ծալանան իմ աչեր արեւնաչէթ արտասուօք,
Ո՛չ ուսուիք գոյ մընխիթար ո՛չ օգնական և ո՛չ ոք.
Անընչս ամպեր պատուհըմ՛ք, մի ձեռն տեսնեմ ընդ աղօտ,
Որ չիթն աղու պիտ՝ անուշտ սըրբէ աչքիս նուաղկոտ.
Եւ արտասուաց ի մէջէն և ամպերու մըթերքեն
Ի քե՛զ եւեթ պիտ՝ հայեմ զոչ ոք ունիմ բաց ի քէն։
Աստուա՛ծ ահեղ, Սէր գերթած, հերի՛ք այս վիշտ, հերի՛ք, բա՛ւ,
Ակ մը հոգոյս ի յաւիտ գոյդ վայելեցուր գութ ամբաւ։
Աբեւելից ի վերայ կապոյտ գահոյն ի ծածան,
Թող շողշղայ ժըպտիտդ, ողորմութեանդ ծիածան.
Հերի՛ք վիշտդ փոթորիկ և գառնութեան գոռ ամպրոպ
Սիրտս վըշրեցին մարմարեայ, սիրտս յուզեցին ի սըրտի.
Նոյնան որպէս տապալին ցուցեր գադար մ՚ յԱրարատ,
Ի գոգոթան սուրալու թե՛ւ առ սըրտիս անապատ.
Գողգոթա՛ն ասիաւին և իւր հիմունք կը թընդան,
Չի հի՛ղն Ցիսուս զայն ընարեց մեծ պետութեան պատուանդան.
Գողգոթա՛ն թէ գոռայ, գերեզմանները թէ ճեղքին,
Եւ թշնամեաց սուրերը հուրը ցանեն գըժոխքին,
Իմ վիշտը չէ. անվրդով՝ մէջիդ սուսերդ հարուածոյ՝
Ի քե՛զ աչերս կը յառեմ, հանգիստ գըտնել Գոյդ ի Ծոց։
Թէ ուսս բաժին, Աստուած իմ, հիփս ժըպիտ մը յասպիս՝
Փարատելու թշուառութեան նըսեմ ամպը մութ ճակտիս,
Թէ արտասուքըս սըրբելու քընքոյշ ձեռներ հայթայթես
Եւ սառ սըրտիս սառուցեալ սէրը ածես ի հանգէս,
Թէ անընդհատ շըռայլէ չողեր ցողեր ճոխ երկինի՝
Բալեղանի մը տալու սըրտիս հոգւոյս խոր վէրքին,
Թէ սըրածայր փուշերուս և խայերուս ի փոխան՝
Շուրջըս համակ անթառամ վարդեր, պըսակք ալ տեղան,
Թէ անձս ողջոյն 'մէջ ծովու սիրոյ, փառաց մըկրտի,
Աչքըս անթարթ մինչ ի քեզ յառվի պիտի նըկըրտի։
Թէ ի կենիս, Աստուա՛ծ իմ, հէգ հոգանվեթ իմ անձին
Աչխարհ, Սատան սպառնան և թշնամիք նախանձին,
Թէ հեչտութիւնք իմ անփորձ ոտից լարեն որոգայթ՝
Վատթարութեան ի բաւիղ զիս քարշելու գայթ ի գայթ,

Թէ ես լինիմ երեմիա չերմ արտասուօքս անդադար,
Եւ խոցահար հեգ մի ցոր՝ որոյ ոչ գոյր մընխիթար,
Թէ մեղալից մի դաւիթ ես նչմարեմ յիմ անձին,
Մէջ խըցկիկիս և մընամ ձիզ ժամերով առանձին,
Ա՜հ, Աստուած իմ, կը յառեմ ի քե՛զ միայն զիմ աչեր՝
Լուսաժըպիտ թէ լինին կամ արտօսրով չերմաչեր։
Եւ երբ Մահը պլանդակ, ի հոծ խաւար Մեմիական,
Ծաղկէ չանայ արեւուս վառ ճաճանչը կենսական,
Եւ երբ դանդիս մահաստուեր գերեզմանին՝ ականչիս
Շընթոթ ձայնով փըսիքսայ «Դու ես պիտի աստ հանգչիս,»
Երբ չուրջ մահճիս սիրելիքս նըստին ալօք բուղխ, նամիտ,
Ոռոգելու կենագիրկ, դալկուն մարմինս վայրագիտ,
Եւ բիրտ մահուն երբ լըսեմ ըղձահուն մանգաղին,
Դիակնացեալ և իյնամ անշունչ ծոցը գագաղին,
Սև սև հողուն թէ կոչտեր մարմնոյս վրայ կատակին՝
Իմ հոգի չէ. ամայի գերեզմանին յատակին
Վերթեւեկելով դէպ ի ջեզ, օր մը պիտի, օ՜ր մ՚անչուշտ
Ձիե՛զ տեսնեմ և սիրեմ, սիրով մ՚անխառն և անկուշտ։

Ց. Թ. ԳԱՑԱՆԱՆ

ԾՆՈՂԱԿԱՆ ՊԱՐՏԱԻՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԷ ՄԻՆ

[խմբագրական]

Թղթակից մը կը ղրկէ մեզ մի յօդուած անձնական ամբծութեան դէմ գործուած մեղաց նկատմամբ, ղորս, ըստ մեր թղթակցին, պատանիք յաճախ կը գործեն։ Մենք չենք հրատարակեր այդ յօդուած, այլ ո՛չ վասն դի նուազ կը ճանչենք այն չարիք, որոյ դէմ յօդուածագիրը կը խօսի, Այսպիսի մեղքեր յաճախ կը պատճառեն մարմնական անզօրութիւն իւրեանց հետեւանքներով, եւ սակայն սա չէ անոնց վատթարագոյն արդիւնքն։ Անհատ մը չկրնար ծառայել միանգամայն Աստուծոյ եւ ցանկութեան։ Հեշտութեան չափազանց գործածութիւնը կը ստորնացուցանէ զմարդ անասնոյ աստիճանին, եւ հետզհետէ կը ջնջէ նորա մէջ գոյութիւն ունեցող բարոյական գեղեցկութեան ամէն զգացողութիւն, եւ նաեւ բնաջինջ կ՚ընէ սուրբ կեանք մը վարելու ամէն բաղձանք։ Նմանապէս գիտենք թէ այս մեղաց նկատմամբ փորձութիւնը կը գտնուի մեր բնութեան մէջ խոր, եւ թէ սա զօրեղագոյն է համեմատելով մարմնական կազմութեան աւելի առողջ եւ զօրաւոր ըլլալուն հետ։ Ուրեմն, կ՚ընդունինք թէ այսպիսի մեղաց դէմ պատանեաց պայքարումը յոյժ մեծ կարեւորութեան արժանի խնդիր մ՚է։

Սակայն հրապարակային թերթ մը չէ պատշաճ տեղն ազատաբար խօսելու այս խնդրոյ վրայ։ Մեր թերթեր յաճախ կը կարդացուին անմեղ աղայոց եւ աղջկանց առջեւ, եւ ի՞նչ նոքա տեղեկութիւն ստանան աշխարհիս մէջ գոյութիւն ունեցող աղտեղութեանց վրայ։ Անդամ մը մի քանի աղայք կը խաղային ականի մը քացուածքին քով, յորժամ այդ խումբին պատկանող մի տկարակազմ աղայ դրգռուելեայ անոնցմէ չնչել այդ վայրէն ելած աղտեղի հոտերը։ Տղայն համակերպելեայ այդմ, եւ արդիւնքն եղաւ ժանտատենդի հիւանդութիւն մը, որմէ մաղապուր կրցաւ աղատիլ։ Պարտինք չանալ հեռացունել մեր որդիներ այսպիսի անմաքուր վայրերէ, եւ նաեւ այն աղտեղութենէն, որ կ՚ապականէ հոգին։ Անդամ մը կը ձիւալարէինք բարեկամի մը վեց տարեկան որդւոյն հետ միասին, յորժամ անցանք այն տունին առջեւէն, յորում մեր այս բարեկամ նախապէս բնակած էր։ Մատնանիշ ընելով մի պատուհան, ըսինք, «Տե՛ս, ա՛ս ասիկ սենեակը, յորում ծնար։» Տղայն հարցուց, «Արդեօք ինչ խորհեցան, երբ տեսան իմ յերկիր իջնելս։» Իւր մայր ըսած էր նմա, «Աստուած պարգեւեց քեզ առ մեզ,» եւ այդ անմեղ տղայ հետեւցուցած էր թէ հրեշտակ մը բերած էր զինք երկինքէն։ Կը յիշենք թէ նոյն տարիքն ունէինք, յորժամ վերադառնալով տուն դառնք թէ նորածին եղբայր ո՛ւնէինք, եւ խորհեցանք թէ բժիշկը բերած էր իւր դրպանի մէջ։ Գիտէինք բաւական մեծ

տղայներ, որք հաւատարապէս անտեղեակ էին այսպիսի բաներու վրայ։ Եւ ի՞նչու չէիր ղրկած զինոսա այդ կացութեան մէջ։ Անշուշտ ծնողք պարտաւորեալ են չտեսել իւրեանց որդիներու, բայց սա չէ հարկ։ Արդարեւ ճշմարիտ է թէ բաղմաթիւ տղայք այսպիսի խնդրոց մէջ կ'արտայայտեն մեծ խոհականութիւն, եւ մենք չենք ուզեր ծնողաց դատապարտութիւնը մեր վրայ հրաւիրել ուսուցանելով տղայոց այնպիսի բաներ, որոց նկատմամբ, լաւագոյն եւս է, նոցա անտեղեակ մնալը։ Կրնանք խօսիլ բարոյական անմաքրութեան չարիքին վրայ, բայց պարտաւորեալ ենք խօսիլ յոյժ հոգածու եւ զգուշաւոր եղանակաւ։

Այս խնդրոյ նկատմամբ պատասխանատուութիւնը զլխաւորաբար կը ծանրանայ ծնողաց վրայ։ Ծնողք նոյնչափ պարտաւորութիւն ունին պաշտպանել իւրեանց որդիներ բարոյական անմաքրութենէ, որչափ պահպանել զնոսա հիւանդութենէ եւ անօթութենէ։ Ծնողքներէ ոմանք են անձամբ անմաքուր ու վատաչոտ, եւ բնականաբար իւրեանց որդիներ պիտի ըլլան նոյնպէս։ Նախանամութեան դաղտնիքներէն մին է թէ ի՛ր Աստուած տղայոց կրթութիւնը կը յանձնէ այսպիսի մարդակերպ անասուններու, ճիշդ որպէս դաղտնիք մ'է թէ ընդի՛ր Նա կը թողու բորոտներու ծնանիլ զաւակներ, որք անշուշտ պիտի ժառանգեն իւրեանց ծնողաց ահարկու հիւանդութիւնը։ Սակայն ծնողք ի՞նչ կրնան ընել պահելու համար իւրեանց որդիներ բարոյական անմաքրութեան մեղքէն։ Այս հարցման ի պատասխան յառաջ կը բերենք հետագայ թելադրութիւնները։

(1.) Ուսուցէ՛ք ձեր տղայոց նուաճումն անձին։ Եթէ նոքա վայելեն իւրեանց բաղձացած ամէն ինչ, եթէ ընդունին իւրեանց ուզած ամէն բան, զոր իւրեանց ծնողք կարող են հայթայթել, նոքա կը պատրաստուին ըլլալ դիւրին որս մը այն մեղաց, որոց վրայ այժմ կը խօսինք։ Նոցա ծնողք երբէք ըսած չեն անոնց «Ո՛չ», կամ թէ եթէ երբէք արտասանած են այդ բառ, այդ «Ո՛չ»ը փոխուած էր անմիջապէս «Այո՛»ի, վասն զի իւրեանց որդիներ լացած եւ նեղած էին զինքեանս տանջանաց վրայ։ Ուրեմն, ի՞նչու համար այդ տղայք պիտի ըսեն իւրեանց անձին «Ո՛չ»։ Բան մը բաղձալ կը նշանակէ ստանալ զայն, եւ յորժամ նոր բաղձանքներ եւ ցանկութիւններ կը զարթնուն նոցա մէջ, չկայ բան մը, որ զնոսա յետս կացուցանէ զոհացունել այդ կիրքեր։ Տարբեր եղած պիտի ըլլար եթէ ծնողք սորվեցուներէին նոցա ապրիլ առանց ինչ ինչ կերակրոց, վասն զի այդ կերակուրներ առողջարար չէին, առանց ինչ ինչ զուարճութեանց, վասն զի ուղիղ չէին, առանց ինչ ինչ խաղերու, վասն զի այլոց ցաւ կը պատճառեն։ Աստուած այնպէս կարգադրած է որ մարդկային կազմութեան մէջ անասնային կիրքերը չզարթնուն տղայութեան ժամանակ, որպէս զի ծնողք ժամանակ ունենան պատրաստել իւրեանց որդիներ դիմադրելու այդ մեղաց։

(2.) Որչափ կարելի է, հեռու պահեցէք ձեր որդիներ ապականիչ ընկերակցութիւններէ։ Գիտենք թէ այս մասին ծնողք միշտ զժուարութեան կը բաղխին։ Դպրոցներու մէջ սըղայք առած են գանել մի քանի ընկերներ, որք են անպիտան ու ապականեալ, եւ այսպիսի թոյներ արագութեամբ կը հաղորդուին մի անձէ՝ միւսին։ Բայց ծնողք իւրեանց կարելի միջոցը գործածելու են։ Նոքա կրնան հսկել որ իւրեանց որդւոյն մտերիմ բարեկամները չըլլան տարբին դասակարդերէ։ Նոքա կրնան տեղեկանալ թէ իւրեանց որդի ո՞ր կ'անցուսնէ իւր ժամանակ, եւ թէ որո՞յ հետ կը խաղայ դպրոցական ժամերէ դուրս։ Նոքա կրնան արդիլել իւրեանց որդի յաճախելէ այնպիսի վայրեր, յորս անպատշաճ խօսակցութիւնք տեղի կ'ունենան։

(3.) Առաւել եւս կարեւոր է զի տղայ մը տան մէջ գտնէ աղդեցութիւն մը, որ հակառկուռ չար ընկերներու աղդեցութիւնը։ Կը ջանանք պահել մեր որդիներ ծաղկախտի նչաւակելէ, սակայն առաւել կարեւոր է պատուաստի միջոցաւ պաշտպանել զնոսա օդոյ մէջ դանուող ծաղկի թոյնէն։ Տան մէջ կրնայ գտնուիլ մաքուր եւ սուրբ աղդեցութիւն մը, որ, նման պատուաստի, կը պաշտպանէ մեր որդիներ բարոյական աղտեղութենէ։ Կը ճանչենք պատանի մը, որ մինչեւ նորա ինը տարեկան լինելն, չզրկուեցաւ դպրոց, եւ քիչ բան դիտէր ուրիշ տղայոց վրայ։ Դպրոցին մէջ լսեց ստորին եւ անարդ բացատրութիւններ, սակայն այդ պատանի եկաւ եւ հաղորդեց զայնս իւր մօր, եւ այսպէս իւր մայր կարող եղաւ զգուշացունել եւ պաշտպանել զնա։ «Վախ չունիմ իմ որդւոյս նկատմամբ,» ըսաւ նորա հայրը, «ցորչափ նա կը վստահի իւր մօր։» Որդիք կը կարօտին իւրեանց մարց, որպէս նաեւ իւրեանց հարց, օգնութեան։ Վայրենի ցեղերու մէջ կիներ կը նկատուէին իբր տկարութեան օրինակներ, բոլորովին նուիրուած ըլլալով իւրեանց կրից, եւ հետեւապէս հարկ էր չարունակաբար հսկել նոցա վրայ։ Սակայն Քրիստոնեայ երկիրներու մէջ ճչմարիտ բարեպաշտկին մը կը ներկայէ ամբծութեան ամենաբարձր տիպարն։ Եւ քանի՛ մեծ է այսպիսի կանանց սրբացուցիչ զօրութիւնն իւրեանց որդիներու վրայ։ Երկու Ամերիկացի կղերականներէ լսած ենք հետագայ նախադասութիւնը, «Աստուծմէս եւ մօրմէս յետոյ կը սիրեմ այս կամ այն անձ։» Նոցա համար իւրեանց մայրերն էին ամենէն անարատ եւ սիրեցեալ անհատներն աշխարհի վրայ։ Երիտասարդ մը աղնիւ կնոջ մը նկատմամբ զրեւլով մեղ կ'ըսէ, «Այդ կինն է ամենէն աղնիւ Քրիստոնեայ կինը, զոր տեսած եմ իմ մօր մահէն ի վեր։» Արդարեւ նորա մայրն էր բարի կին մը, սակայն այնչափ հանդարտ եւ մեծասէր էր որ իւր որդիները լաւագոյնս դիտէին նորա նկարագրի քաղցրութիւնն եւ ազնուութիւնն։ Այսպիսի մօր մը խորհուրդը կը պարզեւէ սեղմիչ զօրութիւն մը ետ պահելու համար մի երիտասարդ չարութեան ճամբայներէ։ Ըսել չենք ուզեր թէ հօրը աղդեցութիւնն եւս չէ յոյժ կարեւոր։ Այս մասին, որպէս այն բոլոր մասանց մէջ, որք կ'աղդեն տղայոց բարեկեցութեան, հայր եւ մայր պարտին միասին գործել, եւ տան բոլոր միջնորդը լեցուելու է սիրով ու անմեղութեամբ։

(4.) Երբ պատանին կը հասնի պատշաճ հասակին, լաւագոյն է որ նորա ծնողք զգուշացունեն զնա իւր առջեւ դանուած վտանգներու մասին։ Ցորչափ նա տղայ է, եթէ կարելի է, թող մնայ անտեղեակ մարդկային ցանկութեանց եւ մարդկային մոլութեանց։ Սակայն անդիտութիւն չկրնար տեւել մինչեւ վերջ։ Ցորժամ այդ անդիտութիւն պիտի դադրի, թո՛ղ հայրը, կամ եթէ պատանին հայր չունի, ուրիշ մտացի բարեկամ մը խօսի նորա հետ, զգուշացունելով զնա վտանգներու եւ փորձութեանց դէմ, որոց պիտի ենթարկուի։ Սակայն կարելիութենէ հեռի չէ որ չափէն աւելի խօսուելով տեղի տրուի տղուն մտաց մէջ ստորին հետաքրքրութեան զօրանալուն, որոյ մասին ծնողք եւ բարեկամք մեծ խոհեմութիւն պարտին ցուցունել։ Մարդոյ միւս թշնամիները լաւագոյնս կը զիմադրուին չարունակաբար ի մտի ունենալով զայնս, սակայն բարոյական անմաքրութեան թշնամին լաւ եւս կը յաղթահարուի պատանեաց միտքն ուրիշ բաներով այնչափ լեցուելով որ իւրեանց մարմնային բնութեան այս մասը մոռացութեան դատապարտուի։

ԵՐԿՐԱԽՈՁՋ ՆՈՐ ԽՈՒՄԲԸ ԴԷՊ Ի ՀԱԿԱՐՋԱՅԻՆ ԲԵԻԵՌ
(Սէէ+ՐԵՅՐԸԸ)

Լուրը թէ Աւստրալիոյ կառավարութիւնք որոշած են միաբան խնդրել Անդղիայէ օգնելու համար անոնց ղրկել երկրախոյզ խումբ մը որ գիւտեր ընէն Հակարջային Շրջանակին մէջ, կը յիշեցունէ մեզ թէ ինչպէս խապաո անծանօթ է մեր երկրագունտին այն ընդարձակ կողմը։ Մինչ Արջային սահմաններուն մօտեցած են գիտնականք եւ խուզարկած են ամէն կողմ, հպիւ ուրեմն սկիզբ եղած է Հակարջային Շրջանակի սահմանաց մէջ ինկող ցամաքները եւ ծովերը ի յայտ ածելու։ Արդարեւ եղաւ ժամանակ որ վայրիկ մի վերցաւ գաղտնեաց քողը, եւ մարդիկ հիացմամբ լսեցին Էրեբոս եւ Թերրըր անուն նաւուց ուղեւորութիւնը որով կ'երեւէր աչխարհ մը չափչտակիչ մտաց։ Նաւերը սառնամանիք մը կոտրելով դան զիրենք ծանծաղ բաց ծովու մը վրայ, եւ ուղղակի հարաւ նաւարկելով, տեսան իրենց եւ Հարաւային բեւեռին մէջտեղ սառոյցով չրջապատեալ ցամաք մը։ Ցամաքին վրայ ահագին հրաբխոյ մը ձիւնապատ բերանը, որմէ կ'ելլէին ծուխ եւ բոց, կը բարձրանար օդը աւելի քան տասներկու հազար ոտք, եւ անոր մօտ ուրիշ լեռ մը կար դրեթէ հաւասար բարձրութեամբ։ Բայց այդ ցամաքն երթալ բոլորովին անկարելի էր վասն զի կար յոյժ հիանալի պատնէշ մը զոր մարդուս միտքը չկրնար ըմբռնել։ Սառոյցի պատ մը երկու հարիւր ոտնաչափ կը բարձրանար չուրին երեսէն վեր։ Ոչ հրուանդան եւ ոչ պատառուածք մը կ'ընդհատէր անոր ողորկ մակերեսը ծովուն կողման վրայ որ երկու նաւուց կայմերէն վեր կը բարձրանար մինչ անոնք կ'անցնէին վարէն։ Պատին վերի կողմը տափարակ էր եւ դէպ ի ներս կ'երթար մինչեւ հազար ոտնաչափ ընդարձակութեամբ։ Այս պատուարին վրայ ելլելու ջանք չեղաւ, եւ ներս մտնելու ամէն ձեռնարկ ի դերեւ ելան. նաւերը զացին սառնղէն պարապին եղերքէն իբր չորս հարիւր յիսուն մղոն առանց հանդիպելու անոր վրայ ճեղքուածի մը։

Եւ սակայն Էրեբոսի եւ Թերրըրի յաջողութիւնը չէր այս դիւտից մէջ միայն։ Նաւապետ Բոս որ երկրախոյզ խմբին պետն էր, յաջողեցաւ հասնիլ կէտի մը ուսկի մագնիսական բեւեռին հեռաւորութիւնը հաչուուեցաւ թէ էր հարիւր մղոն միայն։ [Մագնիսական բեւեռը կամ այն կէտը որուն կը նայի մագնիսական ասեղը, չէ երկրիս բեւեռը, այլ հարաւային բեւեռէն իբր 20 աստիճան հեռի կ'ինայ։ Այդ կէտին վրայ կողմնացոյցին ասեղը գաղափնահայեաց դիրքով կը կենայ։] Այս եղաւ բացառութեամբ երբ դիսլուածով հոն այցելեց Զալլենճըր, Հակարջային Շրջանակը խուզարկելու վերջին ձեռնարկին ժամանակը։ Չէ զարմանք որ Աւստրալիացիք, բաղդատապէս այսչափ մօտ ըլլալով այս անծանօթ սահմանաց, փափաքին գիտնալ թէ ինչպէս են անոնք ճչմարիտ։ Վասն զի մին-

չեւ որ նոր խուզարկութիւնք չկատարուին, հնար չէ ուրիշ բան ըլլալ բայց միայն կարծիք, մակաբերութիւն նիւթոյն վրայ։ Թեւրեւս Հակարջային բեւեռին կողմերն աւելի ընդարձակ է ովկիանոսը քան Արջային բեւեռին կողմերը, բայց ցամաքին եւ ջրոյն դիրքերը տարբեր են։ Արջային բեւեռին կողմը ջուրը բեւեռին չուրջն է։ Հակարջային բեւեռին կողմը՝ ամենայն հաւանականութեամբ բեւեռը չրջապատեալ է անընդհատ ցամաքով։ Բայց թէպէտ Հարաւային բեւեռի ովկիանոսը մեծ է քան զՀիւսիսային բեւեռինը, ցամաքը բաւական ընդարձակ է։ Էլիզէ Րէքլիւս, Գաղիացի աշխարհագրաց պատգուխը, եւ թերեւս այժմ կենդանի բոլոր աշխարհագրաց մեծագոյնը, կը հաչուէ թէ անծանօթ Հարաւային բեւեռի այն ցամաքն այնչափ ընդարձակ է որ եթէ լուսինն իյնար անոր վրայ, մենք չէինք իմանար թէ ինչ պատահեցաւ։ Ասյս ճիշդ խօսքերն են անոր։

«Ստոյգ է որ Հիւսիսային գօտւոյն մէջ աբիսալըա նաւազք, մեր ազգին պարծանքը, տակաւ պակսեցուցած են այս խորհրդաւոր միջոցը, եւ մեր օրերուն մէջ երկրագնտոյս ցամաքային մասին բեկորները որ դեռ կը մնան գտնել այս սահմանաց մէջ, երկրիս մակերեսին մէկ հարիւրորդէն աւելի չեն։ Բայց աշխարհիս միւս կողմը երկրախուզից համար դեռ կը մնայ անգին մաս մը, այնպիսի անգին մաս մը որ եթէ լուսինն իյնար անոր վրայ չէր դպչեր երկրագնտոյս այն մասանց որ արդէն ծանօթ են մարդոց։» Թէ արդեօք այս անծանօթ միջոցը ցամա՛ք է թէ ջուր, անտարակոյս ըստ մեծի մասին լոկ կարծիք ըլլալու է։ Այսու ամենայնիւ կը մնայ սա իրողութիւնը թէ հարիւր մղոն ցամաք կ'իյնայ կէտի մը, ուր արդէն հասած են նաւեր, եւ Մագնիսական բեւեռին մէջտեղ։ Հիւսիսային բեւեռի սահմանաց մէջ խուզարկութիւն առջեւ ելլող դժուարութիւնք չատ աւելի մեծ են, վասն զի հոն կը գտնուին անգին զանգուածք սառի որ մշտնջենաւորապէս կը ատանին ջուրյ երեսը եւ կ'ընդհարկանին իրարու անաւոր ուժգնութեամբ, նաեւ փոթորիկք եւ թանձր մառախուղք յոյժ կը դըժուարացունեն մարդոց անցնելը սառնակոյտներուն վրայէն։ Օրինակի աղագաւ, նաւապետ Փէրի, որ աւելի քան որեւիցէ ուրիշ երկրախոյզ մօտեցաւ Հիւսիսային բեւեռին, ստիպուեցաւ ետ դառնալ սառնակոյտներուն վերոյիշեալ չարժմանց պատճառաւ։ Հարաւային բեւեռին վրայ, հաւանականապէս աւելի դիւրին պիտի ըլլայ գործը, եթէ, ինչպէս կ'ենթադրուի, անընդհատ ցամաք պատած է բեւեռը։ Անչուշտ անկարելի չէ անցնիլ սառնեղէն պարիսպներէն, եւ եթէ կատարուի այս, հարիւր մղոն ցամաքէն կ'անցնուի առանց անյաղթելի դժուարութեան, վասն զի կը կարծուի թէ ցուրտը աւելի պիտի չսաստկանայ այնպէս որ անկարելի ըլլայ մարդուս ապրել հոն։

Շատ փափաքելի է որ երկրախոյզ խումբը, յաջողութեան նպաստաւոր առիթն պատրաստութեամբ ելլէ ճամբայ, ինչպէս դրեթէ ստոյգ է թէ պիտի ելլէ։ Եթէ կ'արժէ ձեռնարկել այս ճանապարհորդութեան, ստուգիւ այնպէս ընել արժան է որ զանց չառնուի Հակարջային սահմաններուն վրայ տեղեկութիւն ստանալու որեւիցէ կարելի առիթ։ Ա՛ռ այժմ կը թուի թէ առաջադրուած է միայն երկու նաւ ղրկել դտնելու համար թէ արդեօք կա՞յ թէ ոչ Հարաւային մեծ ցամաք, եւ ոչ հաստելու նպատակաւ նոյն իսկ երկրիս բեւեռը, —դէթ արդէն հրատարակուած ուրուագծին մէջ չըսուիր բան մը այսպիսի նպատակի մը վերաբերեալ։ Անչուշտ այսպիսի զանցառութիւն մը փոքր սխալ չէ։

Հաւանական չէ որ առաջադրեալ խուզարկութեան վտանգները չատ մեծ ըլլան։ Մինչեւ իսկ Արջային ծովուց մէջ սառոյցի վրայ ձմեռելու արուեստը այնչափ լաւ հասկցուած է որ եթէ ըստ օրինի նախազգուշութիւնք ըլլան, վտանգ չկայ արկածի հանդիպելու։ Հակարջային սահմանաց մէջ եւս, թէպէտ մառախուղներ կը պատահին, ծովուն բնութիւնը չէ բնաւ վտանգաւոր։ Վասն որոյ կրնանք յառաջ նայել այս նոր ձեռնարկին ապերկիւղ, եւ լինել վստահ թէ յոյժ թանկագին եւ հետաքրքրական տեղեկութիւններ պիտի յաւելուն մեր համութեան վրայ։ Մարդուս ունեցածն է փոքրիկ պարտէզ մը եւ պատուաւոր բան չէ չունենալ ծանօթութիւն անոր ամբողջութեան վրայ։

ՍՆՆԴԵԱՆ ՆԻՒԹԵՐ
(ԵՒ-ԸՆԿ ՔԸՄՊԻՆԼԸ)

Թղթակից մը կը խնդրէ մեզմէ հրատարակել յօդուած մը նկատմամբ ամենէն առողջարար եւ դիւրամարս կերակրոց։ Ուտելեաց առաջին նպատակն է հայթայթել նիւթ, որպէս զի մարմինը կարենայ զօրութիւն արտադրել, իւր չարունակական սպառման եւ իւր կանոնաւոր ջերմութեան պահպանման համար։ Ուտելեաց երկրորդական նպատակն է համոյք։ Եւ այս երկու նպատակներն եւս այնչափ միացեալ են որ բոլոր միւս պարագաները հաւասար նկատելով, այն կերակուր, որ «ախորժելի» կը լինի ամենէն աւելի, ամենալաւ եզանակաւ ի գործ կը դնէ դիւրաւոր նպատակը։

Սակայն անձի մը համար ամենէն առողջարար կերակուրը, կրնայ այնպէս չըլլալ ուրիշ անհատի մը նկատմամբ։ Այն ուտելիք, որ յարմար է Այրեցեալ գօտւոյն ներքեւ, չյարմարիր Արջային երկրաց։ Մանուկը, չափահասն եւ ծերունին կը կարօտին իւրաքանչիւրը տարբեր ուտեստի։ Նատողական կեանք վարող եւ ուղեղի աշխատութեամբ պարապող անհատն եւ դաշտի կամ չուկայի մէջ իւր մկանունքներով աշխատող անձը չեն կրնար հաւասարապէս մարսել մի եւ նոյն կերակուրը։ Մարդ մը, որ ունի ժառանգական նուիթեամբ կամ սակաւմամբ քաջառողջ կազմուածքն, կրնայ յաջողիլ ի գործ ածել այնպիսի բան մը, որ, թերեւս, սպաննէ իւր մարմնական զօրութիւնն այնչափ մեծ չեղող անհատ մը։

Նաեւ սովորութիւններ առնչութիւն ունին ուտելու մեր ընդունակութեան։ Սակաւաթիւ անձեր ի Հիւսիսային երկիրս կըրնան ապրիլ Հարաւային նահանգաց «խոզոմիս եւ եղիպատացորենի ապուրոմիս»։ Իրողութիւնը սա է թէ մարսողական գործազան մը սանները կը զօրանան երբ կը կոչուին պատշաճ գործունէութեան, եւ կը սկսրանան յորժամ կը զրկուին ադկէ։

Զօրաւոր առողջութեան տէր անհատ, որոյ զբաղումը կը թոյլատրէ նմա բացօթեայ հարկ եղած մարմնամարզի, հաղիւ կը կարօտի խնդիր յարուցանել նկատմամբ իւր ուտելեաց ենթադրելով թէ կը պահպանէ ինքզինք ընդդէմ ամէն չափազանցութեանց։ Սգդի մը ներկայ ուտելիքն է հազարաւոր տարիներու համբարեալ փորձառութեան արդիւնքն։ Այրեցեալ գօտւոյն ներքեւ այդ կերակուրն է մեծ մասամբ՝ բրինձ, Սառուցեալ գօտւոյն մէջ՝ իւղ։ Մեր Բարեխառն գօտւոյն մէջ մեր ուտելիք կը բաղկանայ միսէ, ցորեկէ, բանջարեղէնէ եւ պտուղէ, որոց կ'ընկերանայ չափաւոր քանակութեամբ իւղ։

Ճիշդ բաղդատմամբ մի անհատի կազմութեան ակարութեան, կամ երկարատեւ ցաւոց եւ հիւանդութեանց միջոցաւ տկարացման՝ իւր ուտելիք պարտի յարմարցուիլ նոյնպէս վիճակին։ Նոյն իսկ անմարսողութեան պարագային մէջ, ամենալաւ կերակուրը չկրնար որոշուիլ ամէն պարագայի համար, վասն զի այդ կերակրոյ տեսակներ պարտին փոխուիլ անմարսողութեան տեսակին համեմատ։

Բայց ընդհանուր առմամբ կրնանք ըսել թէ աղած կերակուրն աւելի դժուարութեամբ կը մարսուի քան անաղին, թէ մեր կերակուրն ամբողջութիւն մը նկատելով պարտի պարունակել բոլոր այն տարրերը, որք մաս ունին մեր մարմնոյ կազմութեան մէջ, եւ այս սկզբունքէ կը հետեւի թէ չմաղուած ալիւրի հացը լաւագոյն է քան սպիտակ հացը, վասն զի առաջինը կը պարունակէ այն տարրերը, որք էական են ակռայից, ոսկերաց, ջղայ կազմութեան, թէ ուտելիք պարտին ըլլալ այնպէս որ օժանդակեն աղիքներու առողջարար չարժման, թէ կերակուրը պարտի քանակով նուազ ըլլալ ամառուան քան ձմեռուան մէջ, եւ պարտի պարունակել նուազ ճարպ, որ դլխաւորաբար կը գործածուի առքցունելու նպատակաց։ Կրնանք յայտնել թէ վարսակը մանաւորաբար հարուստ է ասոնցմէ տարրերով, եւ կաթի հետ պատրաստուելով դրեթէ կատարեալ կերակուր մը կը ներկայէ։

ՀԱՐՍԱՆԻՔ

Հարսանիքը կը սկսի սաստիկ պաղ առնուլ, ձայնի կերկերման, հազի, փռնգտալու եւ նուազուն աչերու նշաններով։ Չորրորդ օրը կ'երեւին բիծեր ճակատին վրայ, կը տարածուին դէմքին վրայ եւ կ'ընդարձակուին մարմնոյն։ Այս բիծեր աւելի մութ կարմիր են, քան կարմրատապղի (ՏԸՂԸԼ ԿԻՆՆԱ) նշաններն, եւ հազիւ չօշափմամբ կրնայ ոք զգալ թէ ուռոյց կը պատուի մորթին վրայ։ Երբ բիծերը կ'երեւին մարմնոյն վրայ, կը նմանին լուի խայթերու, որք կը չարաչին մորթին վրայ փոքրիկ կիսալուսնոյ ձեւերով։

Մեծ վտանգը կը կայանայ պաղ առնուլ մէջ, որ կրնայ յառաջ բերել թոքերու բորբոքում մը։ Նաեւ վտանգ կայ աչքերու չափազանց գործածութենէն, կամ զայնս յոյժ զօրաւոր լուսոյ ենթարկելէն։ Հիւանդը պարտի պահուիլ յանկողնի լաւ հովահարուած սենեակի մը մէջ, յորում ջերմութեան աստիճանն ըլլայ իբր 68 աստիճան Ֆահրէնհայթ կամ 20 աստիճան Սանթիկրատ։ Եթէ կարելի է պատուհանին վերին մասը պարտի բաց թողուիլ մի քանի մատնաչափ, եւ բացուածքը պարտի գոցուիլ բրդեղէնի ջերմով մը արգիլելու օդոյ հոսանքն։ Որովհետեւ թարմ օդն է անհրաժեշտ, եթէ պատուհանին մի մասին բաց թողուիլը չափազանց կը պաղեցնէ սենեակը, կրակ վառուելու է ցուրտին աղդեցութիւնը լարեխառնելու համար։ Սպունգի միջոցաւ տաք ջուր սրսկելու է հիւանդին մարմնոյն վրայ ամէն օր։ Այս գործողութեան առեն, կրկնածալ առուի ծածկոյթ մը դնելու է անկողնոյն մէջ միանգամայն հիւանդին ներքեւ եւ նորա վրայ։ Գիշերազգեստը հեռացուելէ վերջ, սպունգը լռնելով ձեռք մը անցուելու է վերին ծածկոյթին ներքեւ, օրպէս զի մարմինը չենթարկուի ցուրտին եւ օդոյ։ Լուացման ժամանակ պատուհանը դոց պահուելու է։ Եթէ բիծերը բորբոքում

պատճառեն, կրնան չփուրիլ ձէթով։ Հիւանդին աչքերը հոգածութեամբ պարտին ծածկուիլ լոյսէ, եւ թոյլ տրուելու չէ կարգալ մինչեւ որ իրենց նախկին զօրութիւնն առնան։ Եթէ այս նախահոգութիւնը ի գործ չդրուին, աչքը ծանր բորբոքում եւ մշտատեւ ակարութիւն կրնան յաջորդել։ Յաճախ խիստ դժուար է պահել աղայ մը վուշերէ եւ ուրիշ այսպիսի սեղմանց ներքեւ։ Սա մին է այն դժուարութեանց, զորս բարբոք հիւանդապահ կինը մը պիտի յաղթահարէ, եւ այդ կինն պարտի յիշել թէ աղուն բարեկեցութիւնն նորա կենաց միջոցին՝ կրնայ կախեալ ըլլալ այն հոգածութեան վրայ, զոր նա կը տանայ այս առն։ Պաղէ զգուշանալու համար, բոլոր հանգերձները պարտին տաքցուիլ եւ հիւանդին կոզմանէ հագնուելէ յառաջ ենթարկին քայ օդոյ։ Բրդեայ կարճ վերարկուի մը գործածութիւնը դիւրացպես տին վրայէ, կ'ընծայէ մեծ պաշտպանութիւն պաղ առնելու վտանգայ դէմ։

Երբ զառանցանք գայ, եւ բիծերն անմիջապէս անհետանան, հիւանդը պարտի դըրուիլ տաք ջրոյ լոգարանի մը մէջ, որ պատրաստակէ իւրաքանչիւր գոյլ ջրոյ մէջ սեղանի չորս գդալ մանանեխ։ Մի քանի վայրկեաններէ յետոյ հիւանդը պարտի դուրս հանուիլ լոգարանէն, չուտով չորցուելու է տաք թաւ ղենջակներով եւ փաթթուելու է բըրդեայ ծածկոյթներով մինչեւ որ բժիշկը գայ։ Եթէ աղուն բազկերակն արագ կը զարնէ եւ նա կը թուի յոյժ քնեած, նորա չունչը հոգածութեամբ պարտի դիտուիլ ի յայտ ածելու համար կուրծքին մէջ ո եւ է ցաւ։ Կեբակրոյ դիմաւոր նիւթը պարտի ըլլալ կաթ։ Սա կրնայ գործածուիլ փոխինդով, քաքարով ու դանազանութեան համար հիւանդին կրնայ արուիլ նաեւ մսի կամ հաւի ջուր, կարմրցուցած հաց, եւ ո եւ է դիւրամարս կերակուր։

ԱՅԼԵՒԱՅԼ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԲԱՂԱԲԱՑԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ։ Պաշտօնական տեղեկագիրք կը ցուցնեն թէ Ամերիկեան քաղաքային պատերազմին ժամանակը 2,653,000 անձինք զինուորագրեցան Լինքոլն Նախագահին հետզհետէ հանած հրաւէրներուն ի պատասխան, եւ թէ այս թուոյն 186,079ն էին սեւամորթ զինուորք։ Տեղեկագիրք կը ցուցնեն նաեւ թէ Հիւսիսային եւ Հարաւային բանակք ունեցան առաւել քան երկու հազար մեծ եւ փոքր ճակատամարտներ։ Այս կռիւներուն 148ին մէջ Հիւսիսայնոց կորուստն էր առաւել քան 500 մարդ, եւ առ սակաւն տասը ճակատամարտից մէջ, տեղեկագրուած է թէ, առաւել քան 10,000 մարդիկ կորսուած են երկուստեք։ Պաշտօնական վիճակագրութիւնք կը ցուցնեն թէ զինուորագրեալ 2,653,000 մարդոցմէն 44,238ն ոտնուելոյն ճակատամարտի մէջ, 49,205ը մեռան իրենց ընդունած վէրքերէն, 186,216ը մեռան հիւանդութեամբ, 24,184ը մեռան անծանօթ պատճառներով, ընդ ամենայն՝ 303,843 մեռեալ։ Այս գումարին մէջ են միայն անոնք որ իրօք ապացուցուած է թէ մեռան մինչ կը գտնուէին բանակին մէջ։ Այս թուոյն պարտին յաւելցուիլ նախ 26,000 մարդիկ, որ դիացուած է թէ մեռան իբր պատերազմի վէրիններ մինչ կը գտնուէին թշնամւոյն ձեռքը, նաեւ այն կերպով մեռած են չատ ուրիշներ եւս որոց մահերը տեղեկագրուած չեն. երկրորդ՝ բաւական մեծ մաս մը 205,794 մարդոց որ արձանագրուած են պաշտօնական տեղեկագրոց մէջ իբրեւ դասալիք կամ անյայտ եղած, վասն զի այնպիսիք որ մտած են պատերազմին մէջ, դիտեն թէ մարդիկ յաճախ անյայտ կ'ըլլան որք ստոյգ է թէ դասալիք չեն, եւ սակայն անոնց անհետեւութիւնն ուրիշ պատճառ չկրնար տրուիլ պաշտօնապէս. երրորդ՝ հազարաւորք որ թաղուած են ուրոյն գերեզմանաց մէջ Հիւսիսայնոց մասին մէջ ատ եւ անդ, մեռնելով մինչ հրաման ստանալով կը գտնուէին իրենց տուներնը։

ՄԵՌՆՈՂՈՒԹԻՒՆ ՄԻՋՕՑԱՆ ԿԱՏԱՐՈՒԱԾ ԳՈՐԾԸ։ «Աշխատասիրութիւն, Զեղխութիւն եւ Պարապոյ ժամք» կոչուած գրքոյկի մը մէջ գրուած է թէ Տաքոթայի ընդարձակ արտերուն վրայ մէկ մարդուն աշխատութեան արդիւնքն է 5,500 գրիւ ցորեն [գրիւ մը ցորենը իբր 21 քաշ է]։ Սրդ, սերմցու բաւական ցորեն պահելով, 1,000 տակառ ալիւր արտադրելու չափ ցորեն տակաւին կը մնայ [մէկ տակառը 70 քաշ ալիւր կ'առնու]։ Այսչափ պաշարը կրնայ տարուիլ ազօրիք եւ լեցուիլ տակառներու մէջ, եւ այս ամէնը տակառը չվնասելու աշխատութիւնը մէջն ըլլալով՝ ուրիշ միայն մէկ մարդու տարուան մը գործն է։ Դարձեալ, հաշուուած է որ Նիւ Եորքի կեդրոնական Երկաթուղւոյն մէջ աշխատող իւրաքանչիւր մարդու կատարած գործին նայելով, վերոյիշեալ քանակութեամբ ցորենը կրնայ տարուիլ ազօրիք եւ անկէ ելած հազար տակառ ալիւրը փոխադրուիլ Նիւ Եորք, եւ այսպէս բոլոր գործը, թէ՛ արտին մէջ եւ թէ՛ ազօրիքին, եւ թէ՛ ճամբուն երթեւեկը, ամենայն կանոնաւորութեամբ կրնայ կատարուիլ միայն երկու մարդ աւելցուն ելով։ Ուստի կու գանք սա եզրակացութեան թէ հազար տակառ ալիւր, որ տարեկան հազար մարդու ուտեստն է, կրնայ Նիւ Եորք փոխադրուիլ 2,000 մղոն հեռի տեղէ, միայն չորս մարդու տարուան մը աշխատութեամբ, այնպէս որ մշակին ցորենը, քաղէն, ազօրեայ մէջ աղան, եւ փոխադրեն ուր պէտք է։ Այնուհետեւ ալիւրը կրնայ եփուիլ եւ բաչխուիլ երեք մարդու եւս աշխատութիւն աւելնալով։ Ասկէ կը հետեւի թէ ճիշդ եօթը մարդ բաւական են հազար մարդու հացը պատրաստելու ցորենին ցանուելէն մինչեւ հացին եփուիլը։

ՑՈՐԵՆ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԷՋ։ Ցորենին Ամերիկա մտնելուն վրայ վաստհելի տեղեկութիւն ստացուած է։ Դժուարին է թերեւս ներկայ ժամանակիս մէջ հասկնալ թէ էր երբեմն որ ցորենն անծանօթ էր Ամերիկայի մէջ, եւ սակայն Գոլոմպոսի Ամերիկա գտնելէն առաջ չկար հոն որեւիցէ արմտիք որ բնութեամբ մօտ էր ցորենի բոյսին։ Ցորենը մուտ չգտաւ Մեքսիքոյ մինչեւ 1530 թուականը, այն եւս դիպուածով միայն։ Սպանիացի զօրավարին, Կորտէզի, գերիներէն մին ցորենի քանի մը հատեր գտաւ բրնձի ծրարի մը մէջ, եւ ցուց ցոյց ղայն իւր սիրոյ, որ հրամայեց ցանել զանոնք։ Սրդիւնքէն հասկցուեցաւ թէ ցորենն լաւ կը յաջողի Մեքսիքոյի հողին վրայ, եւ այսօր աշխարհիս ցորենի ընարելագոյն դաշտերէն մին կը գտնուի Մեքսիքոյի մայրաքաղաքին մօտ։ Ցորենը Մեքսիքոյէ անցաւ Բերու։ Կին մը ցորենի քանի մը սիւներ տարաւ Լիմա, որք ցանուեցան, եւ լինչ արդիւնք որ եղաւ, գործածուեցաւ իբրեւ սերմ հետզհետէ քանի մը տարի։ Ի Փիլթոյ (յԷքուատոր) Ֆրանչիսկեան կարդէն կրօնաւոր մը մացուց նոր տեսակ ցորեն մը, եւ կ'ըսուի թէ այն սերմը պարունակող սափորը տակաւին կը պահեն Փիլթոյի կրօնաւորք։ Ցորենը մաս Միացեալ Նահանգաց մէջ այն չինչ բնակութիւն հաստատեցին հոն Անդղիացիք եւ ուրիշ Եւրոպացի գաղթականք։

ՆԱՄԱԿՆԵՐ

ՈՒՍՔԸՐԻ ՀԱՑԵՐ

Սեպտեմբերի վերջերը մի Շաբաթ օր փոքրիկ գործով մը Ուէսթպորոյէն Յուսթըր կուգայի, նոյն առեն բաղձալով տեսնել թէ ի՛նչ վիճակի մէջ են մեր ազգայինք, մեծ ուշադրութեամբ Ուսթըրի փողոցներէն կ'անցնէի։ Ուսթըրի առեւտրական ընարելագոյն փողոցներն են Ֆրոնթ եւ Մէյն։ Ֆրոնթ փողոցին մէջ առաջին անգամ կը պատահէի երկփեղկ գռներով եւ վայելուչ պատուհաններով երկու իրարու կից խանութներու, որոց մին կը վերաբերէր չաքարեղէն ծախող ծերունի քնիկ Ամերիկացւոյ մը, իսկ միւսն իբր 19 տարեկան պատանւոյ մը, որ էր չէկ մաղերով եւ վայելուչ դէմքով։ Վշնոց մը գնելու համար այդ խանութէն ներս կը մտնէի, եւ կը հարցունէի թէ ի՞նչ ազգէ էք, Պարոն։ Պարոնը չվարանեցաւ պատասխանելու թէ Հայ եմ։ Խանութէն դուրս կախուած նշանէն կը հասկնայի թէ այս պատանին կը կոչուէր Յակոբ Ս. Տէր Մանուէլեան։ Նորա խանութին մէջ կը տեսնէի Գաղիական դէմքով պատանի մը, որ իրեն կ'օգնէր, իսկ խանութը բաւական ապրանքով լեցուած էր։ Մէկ երկու վայրկեան մէջ տեսայ երեք չորս յաճախորդներ, որոց կը ծախէր հրապուրիչ լեզուաւ եւ քաղաքավար ձեւերով։ Ինձ համար մեծ ուրախութիւն էր երբ կը տեսնէի Հայ պատանի մը, որ այսպիսի խանութ մը կառավարելու ձիրքն ունէր։

Նոյն փողոցէն աւելի վեր կը քալէի, եւ կը տեսնէի փոքրիկ խանութ մը, ուր երկու Հայեր ընկերակցութեամբ կը ծախէին հին լաթեր։ Կ'երեւէր թէ դեռ նոր սկսած էին գործի եւ յառաջդիմութեան նշաններ ի յայտ կը բերէին։ Իրենց անուններն էին Եաղուպ Թորոսեան եւ Յակատուր Սէֆէրեան, երկու երիտասարդներ։

Երկրորդ խանութը կը վերաբերէր Հայ կօշկակարի մը, որ կը կոչուէր Յակոբ Ա. Ճուրդեան։ Այս երիտասարդ դնած էր այդ խանութ Գաղիացի կօշկակարէ մը, եւ երկու եղբայրներ կ'աշխատէին անդ քրանաթոր։ Երրորդ խանութը կը գտնէի Պիթլիսցի Հայ մը։ Յիրաւի ինձ համար մեծ բերկրութիւն էր երբ կը տեսնէի պէս պէս ապրանքներով լեցուած խանութ մը, որ կը վերաբերէր Հայու մը։ Խանութին պատուհաններ ճոխ էին եւ ունէր աղջիկ գործաւոր մը եւ իւր եղբօրորդին։ Պարոնին հետ մէկ երկու բոպէ խօսելով կը հասկնայի որ իւր եօթը տարի պանդխտած էր Ուսթըրի մէջ, որով կարող եղած էր բանալ խանութ մը եւ չարունակել յաջողութեամբ։ Իւր Անդղիերէնին կ'երեւէր յստակ եւ ծանր։ Իբր 30 տարեկան միջահասակ եւ մօրուսաւոր սիմ մ'էր եւ իւր անունն էր Մովսէս Բարսեղեան։ Աւելի հեռուն քայլելով Մէյն փողոցին մէջ ճախակողմի վրայ ուրիշ խանութպան Հայ մը կը տեսնէի։ Կ'ըսուի թէ այս Պարոնը չորս տարի թելի գործարանն աշխատելով յաջողած է բաւական ստակ հաւաքել եւ բանալ խանութ մը, զոր կը չարունակէ յաջողութեան յոյսով։ Կը պահէ աղջիկ գործաւոր մը եւ ունի վա-

յելուչ խանութի մը ընտիր փողոցին վրայ բաւական ապրանքով լի։ Սոյն փողոցին մէկ անկիւնէն չեղելով տարբեր փողոցի մը մէջ գտայ Աստաձազրցի երիտասարդ մը, որ կօշկակարութեամբ կը զբաղի նոյն տեղն պատրաստ նոր կօշիկներ ալ վաճառելով։ Սվաճեան անուանեալ այս երիտասարդ կ'ըսուի թէ գնած է այս խանութը Հայէ մը, որ բաւական ստակ չահելով դարձած է Հայրենիք (1)։

Երբ կը տեսնէի այս խանութպաններ, վայրկեան մը կ'ուրախանայի որ Հայն ալ իւր տվորական ճարպիկութեամբ օտար երկրի մէջ առեւտրական գործի կը ձեռնարկէ, նոյն տեղն պահելով իւր ազգեցութիւնն օտար ազգաց առջեւ, բայց այս ուրախութիւնս վայրկեական էր։ Կէս օրէն վերջ ժամը երկուքին կը քայլէի դէպ ի Թելի գործարանը, յորում այսչափ Հայեր կը թափէին իրենց խիստ քրտինքը։ Բայց քանի՛ գիւութեան արժանի տեսարաններ կը տեսնէի անդ։ Իբր քառասուն կամ յիսուն Հայեր գործարանին դրան առջեւ խռնած կը սպասէին Մր. Հօլի, որոյ պաշտօնն էր գործաւորներ ընդունիլ։ Կայնած կը դիտէի, երբ քանիք խնդրանաց թուղթեր կը ներկայացունէին իրեն, զորս հանգրուանութեամբ կարդալէն վերջը Մր. Հօլ կը պատասխանէր, «կը ցաւիմ ըսել թէ գործ չունիմ։» Իսկ ներսի Հայ գործաւորաց տանջանքն եւ ծանր աշխատանքն անպատմելի է, ամէն տեն ծանր վտանգի ենթակայ լինելով իրենց անդամները կամ իրենց առողջութիւնը կորսնցունելու։ Բայց Հայն նոյն տեն երախտապարտ է Մր. Գինըրսընի, գործարանին վարպետին, որ յատկապէս հայրական գիւութեամբ կը դիտէ Հայերը չզլանալով իւր օգնութիւնն առ նոսա։ Սոյն օրերը, Ուսթըրի Հայը խիստ արտում էր կորսընցունելով իւր հայրենակիցներէն մին, որոյ անունն է Պաղտասար Մանուկեան, երիտասարդ մը 23 տարեկան։ Ուսթըրի թէլէֆոֆ թելերը յօդուած մը հրատարակելով կը գոլէ տեղւոյն Հայերն, որք իբր եօթանասուն եւ հինգ տոլար հաւաքելով գեղեցիկ թաղում մը կատարած էին Պատ. Մր. Սվիվըրի եւ Պարոն Ինգիլիճեանի պաշտօնավարութեամբը։ Թաղման հանդէսը կատարուեցաւ Կիւրակէ առաւօտ Սեպ. 25ին, ի ներկայութեան տեղւոյս բոլոր Հայոց, որք տըխուր դէմքով կը հետեւէին կառքերով՝ մեռեալին սեւապատ կառքին, օտարութեան եւ պանդխտութեան մէջ մեռեալ մը ունենալով։ Մխիթարութիւն կը մաղթենք իւր խեղճ ծնողաց եւ բոլոր իւր ժերդատանին։ «Մահն ամենուս համար է։»

ՇՐՋԻԿ ՀԱՑ ՄԸ

ԹԷ ԻՆՉՈՒ ՀԱՄԱՐ ՊԱՐՏԻՆՔ ՎԱՃԱՌԵԼ ՍԲ. ԳԻՐՔ ՓՈՂՈՑՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Հասարակութեան մէջ մի ընդհանուր գաղափար կայ Թէ Սբ. Գիրք պարտի դանուիլ եկեղեցւոյ մէջ միայն եւ Թէ չիտակ չէ զայն վաճառել փողոցներու մէջ եւ ատորին վայրեր։ Կան բազմաթիւ անձեր, որք օրինակ կը բերեն մեղ Աստուծոյ սուրբ տապանակն, որում ձեռք դպցուննողները, զայն անարգած համարուելով, չարաչար մահուամբ պատուհասուեցան։ Զայն այսպէս հասարակ բանի մը նման փողոցաց մէջ վաճառելով, կը յարեն նոքա, արժանի կը լինինք դատապարտութեան, եւ փոխանակ մարդոց յարգանքն առ այն զրաւելու մեր ընթացքով պատճառ կը լինինք Սբ. Գրոց հասարակութեան Թէ՛ տգէտ եւ Թէ՛ գիտուն մասին առջեւ անկարեւոր բաներու կարգը դասուելուն։ Նոքա յայժ աղնիւ կը դանեն այն հղանակ, որով, յորժամ եկեղեցւոյ մէջ քահանայք կը կարդան Սբ. Գիրքն ըսելով, «Տէրն մեր Յիսուս Քրիստոս ասէ,» ունկնդիրն ազդուելով կը կարծէ Թէ Տէրն անձամբ կը խօսի եւ ապա համբուրելով այդ Սբ. Մատեան կը մեկնի եկեղեցիէն։

Կը համակրինք մեր բարեկամաց խորհուրդին, եւ կ'ըսենք Թէ չատ օգտակար կ'ըլլար այդ եղանակ եթէ մարդիկ, նման իւրեանց այլ մարմնական պիտոյից, անհրաժեշտօրէն փնտռէին զՍբ. Գիրք։ Եւ եթէ մարդիկ զգային իւրեանց հոգեկան պէտքերն եւ ի խնդիր լինէին այն վսեմ ճշմարտութեանց, որք հոգւոյդուեցան իւրեանց աստուածային Փրկչին միջոցաւ, յայնժամ ընաւ պէտք չկար մարդոց տանիլ Սուետարանը փողոցներու մէջ եւ ներկայել զայն անտանոյ աստիճանին իջած հալածիչ եւ պիղծ մարդոց, եւ ոչ ալ ընկերութիւնք պիտի կազմուէին նոյն նպատակին ծառայելու համար։ Սակայն անմահ հոգիներու արժէքը դնահատող մի Քրիստոնեայ չկրնար այսպիսի նկատումներով թողուլ որ մարդիկ մեղաց խաւարին մէջ դեգերին, այլ կը փութայ կենաց Լոյսն ընդ հուպ հաղորդել մարդոց ուր եւ ալ դանուին սոքա։ Արդեօք անարդանք չէր այն Փառաց Աստուծոյն, որ իւր անհուն մեծութենէն մերկանալով, այս վիլտերու ձորին մէջ թափառեցաւ, մեղաւորներու եւ մաքսաւորներու հետ ապրեցաւ, չքաւորներն եւ խեղանդամներն այցեց, եւ նոյն իսկ երկու աւազակաց մէջտեղ խաչին վրայ դամուեցաւ։ Սակայն Նա բոլոր այս անարգանքը յանձն առաւ, որպէս զի մեղաւորաց ամենքն ալ փրկուին, եւ «խաչը յանձն առաւ, ամօթը արհամարհեց» ու մարդոց փրկութիւնն ի գլուխ հանեց։

Արդ, թէպէտ Աստուծոյ կենսատու խօսքը ամէն եկեղեցւոյ մէջ կը դտնուի, այսու ամենայնիւ ցաւալի է որ մարդիկ չատ քիչ տեղեկութիւն ունին անոր վրայ կամ կը սիրեն զայն։ Եւ ընդհակառակն բաղում են նոքա, որք թերահաւատութեան կամ անհաւատութեան ճիրաններու մէջ կը տառապին եւ նոցա հոգին յաւիտենական տարտարոսը դահավիժելու վրայ է։ Եւ այս դժբաղդութեանց պատճառն է իւրեանց Սբ. Գրոց վրայ անտեղեակ լինելն եւ զայն չսիրելն։ Արդ, փրկարար Սուետարանն այսպիսի անձանց հասցունելն անարգանք է։ Եթէ Թողուին անտեղեակ, իւրեանց կորուստ անմիջական եւ անխուսափելի է, վասն զի ի՛նչպէս պիտի աղատին եթէ Փրկչին չհաւատան, եւ ի՛նչպէս պիտի հաւատան եթէ չլսեն, եւ ի՛նչպէս պիտի լսեն, եթէ չհասուի անոնց։ Վայելուչ է որ քաղցեալը դիմէ անդ, ուր հաց կը գտնուի, սակայն եթէ նա ինկած է ցեխին մէջ եւ մարելու վրայ է, աւելի պատշաճ է որ հացը տարուի նմա, որպէս զի կաղդուրուելով կանգնի եւ ճանչէ իւր վիճակ։ Եւ երանի՛ նմա, որ այսպիսի բարիք մը կ'ընէ, Թէեւ անարդուի ուրիշներէ։

Նաեւ երբ մեր Փրկիչ կը պատուիրէր Թէ գնացէք բոլոր աղգաց Սուետարան քարոզեցէք, չըսաւ Թէ այսպիսի տեղեր եւ տոյնպիսի դասակարդէ մարդոց միայն քարոզեցէք, այլ բոլոր ստեղծուածներուն, վասն զի ամէն անմահ հոգի հաւասար արժէք ունի Նորա առջեւ։ Սա եւս խոտնի պէտք չէ համարուիլ որ մասնաւորապէս այս գործին մէջ աշխատողք օտար երկրաց մէջ հաստատուող Քրիստոնեայ ընկերութեանց կողմանէ կարդուած տկար եւ անուս մարդիկ են, վասն զի պէտք է յիշել Թէ Աստուծոյ զօրութիւնը միշտ տկարութեան հետ կը գործէ եւ Թէ ան որ «տկարութիւնով կը սերմանուի զօրութիւնով յարութիւն կ'առնէ։»

Արդ, աղնիւ ընթերցողք, եթէ կը հաւատանք Թէ «Աստուծոյ խօսքը զօրեղ է, եւ երկայրի սուրէն կտրուկ,» եւ Թէ ո՛ւր եւ ի՛նչ միջոցաւ ալ սերմանուի մեծ արդիւնք յառաջ կը բերէ, պարտինք ըսա կարելւոյն տարածել զայն ինչ պարագայի ներքեւ ալ դանուինք եւ ինչ գործի մէջ ըլլանք։ Նկատելու չենք զայն իբր նախատինք հրաւիրող առարկայ մը, այլ համայն մարդոց առնչեն կարեւոր եւ պատուական դանձը, զոր ամբողջ մարդկութիւնը պարտի իւր սրտին մէջ զետեղել։ Անուրանալի է Թէ զարդիս Աստուծոյ խօսքը մեծ արդիւնքներ արտադրած է աշխարհիս վրայ, եւ եթէ կը յուսանք կատարեալ բարեկարգութիւն եւ խաղաղութիւն, կամ ըստ Սուետարանի խօսքին հազարամեայ գալուն կը սպասենք ակնկառոյց, պարտինք գիտնալ Թէ սա պիտի գայ միայն կենաց Բանին տարածուելովը։

Կ. պոլիս Ա. Գ. ՏԻՐԱՏՈՒՐԵԱՆ
Դեկ. 19, 1887

ԱԶԳԵՐ

Դեկ. 18/30 Ուրբաթ գիշեր ժամը 2ին Բրոֆ. Յակոբոս էֆ. Ճէճիզեան պիտի ճառախօսէ Ինճիր-Տիպի Թաղը Տր. Տոպրաչեանի դպրոցին մէջ, ի նպաստ Երիտասարդաց Քրիստոնէական Ընկերակցութեան, նիւթ ունենալով, «Բնութեան խոնարհագոյն արարածները։»

Վաղը Երիտասարդաց Քրիստոնէական Ընկերակցութեան Աղօթից Ժողովը պիտի դումարուի Տր. Տոպրաչեանի դպրոցին մէջ ըստ Թուրքաց ժամը 10ին։ Նիւթը կը գտնուի Առակ. Գ. 5 համարին մէջ։

ՄԻՈՒԹԻՒՆ Ս. ԳՐՈՑ ԸՆԹԵՐՑՄԱՆ ԵՒ ԱՂՕԹԻՑ

Հրճուանօք կը յայտարարեմ այս ամարան «ընթերցման ցուցակայ» յաղող ցրուումն։ Լիասիրտ չնորհակալութիւն նոցա՝ որք օժանդակեցին սոյն գործոյն ի գլուխս։

Ցայս է Թէ՝ մեր ընթերցումն կը վերջանայ Յունվ. (Ը. Ե.) 12ին, այնուհետեւ պիտի վերակսկինք այս անդամ Նոր կտակարանէն։ Կը յուսամ Թէ այս տարի Տէրոջը օրհնութիւն բաղում անդամներ պիտի յաւելու մեզ, մանաւանդ գալառներէն։

Ցուցակներն առանալու համար պարտ է դրել առ Յ. Տաճատեան, Ղալաթիոյ «Բէսթ»։ Չքի եւ ընդ վոյթ կը հանին։

«Բէսթ» Ղալաթիոյ Յ. ՏԱՃԱՏԵԱՆ

ՀԱՆԴԷՍ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Դեկ. 12 ըստ Յուն., և 24 Դեկ. ըստ Լատ., 1887

ԵՒՐՈՊԵԱՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆ

Ռուս զօրաբանակաց ծանուցեալ համալրմանն պատճառաւ յառաջ եկած յուզումը կը սկսի հանդարտիլ, եւ որպէս սովորութիւն է, առաւել վստահ զգացման վերադարձն ի յայտ կը բերուի Սակարանաց մէջ, յորս արժէքիզոյ դիներ վերստին բարձրացան։ Ռուսիոյ վերջնական նպատակն ինչ ալ ըլլայ, վախ չզգացուիր թէ սա թշնամութեանց պիտի սկսի գարունէն յառաջ, եւ այս համոզմամբ երկրորդ Աւստրիական Պատերազմական Ժողովուրդը վերջացած է, որպէս առաջին Պատերազմական Ժողովուրդն, որոշմամբ մը զգուշանալու ո՛եւ է ընթացքէ, որ կրնայ զրգռել զՌուսիա։ Կոմս Պիլանտ, Պատերազմական Գործոց Նախարարը, հանդարտ եղանակաւ յառաջ պիտի տանի պատանէներու եւ մթերանոցներու կառուցումը սահմանագլխոյ մօտ, եւ նաեւ պիտի չարունակէ նոր զէնքերու չինութիւնը, սակայն առ այժմ պիտի չսկսի համախմբել զօրաբանակներ։

Էնվէլիօ Ռո՜ս, Ռուսական պինուորական գործոց պաշտօնատան պաշտօնական թերթը, կը հրատարակէ ջատագովութիւն մը նկատմամբ վերջին պինուորական գործողութեանց։ Այդ թերթ կը ցուցնէ թէ Գերման եւ Աւստրիական բանակներ ո՛րչափ մեծցած են վերջին հինգ տարիներու մէջոցին, թէ այդ յաւելման ո՛րչափ մասը կեդրոնացուած է Ռուս սահմանագլխոյ վրայ, եւ թէ քանի՛ մղոն տեղ երկաթուղւոյ գիծեր հաստատուած են այս երկու կառավարութեանց կողմանէ՝ զօրաց համախմբման դիւրութեան համար։ Ըստ Էնվէլիօ Ռո՜սի, այս բոլոր պատրաստութիւնները ի յայտ կ'ածեն թէ երկու Կայսրութիւնները կը պատրաստուին յարձակիլ Ռուսիոյ վրայ։ Այսպէս, ենթարկուած ըլլալով յանկարծական յարձակման մը վտանգին, Ռուսիա ի գործ կը դնէ հակակշիռ միջոցներ, որք պիտի չարունակուին հակառակ Գերման եւ Աւստրիական Մամլոյ բոլոր աղաղակաց, վասն զի Ռուսիա անվիճելի կերպով իրաւունք ունի հայթայթել իր պաշտպանութիւն, իր երկրին անբռնաբարելիութիւն եւ իր պահիւ՝ ամէն կարելի միջոցներով։

Թայմս կ'ըսէ թէ Էնվէլիօ Ռո՜սի այս բացատրութիւններ յանդիպա պիտի են, եւ հաւիւ կրնան օգնել խաղաղութեան գաղին, սակայն արդարութիւնը կը պահանջէ որ յիշենք թէ Երեսակ Դաշնակցութեան կազմութիւնը հաւատարապէս անյարմար էր խաղաղեցունել Ռուսաց զգացումները։

Թերեւս, վերոյիշեալ յօդուածին յառաջ բերած տպաւորութիւնն ուղղելու նկատումով, Ժո՜րնալ դը Սէն-Բեդրսպո՜րկ, Մ. ը կիէրսի բերանը համարուող թերթը, հրատարակեց խաղաղասէր յօդուած մը։ Այդ թերթ կ'ըսէ թէ Ռուսիա պատասխանատու չէ խաղաղութիւնը պինեալ բանակաց միջոցաւ պահպանելու կացութեան, յորում կը գտնուի Եւրոպա։ Եթէ կեդրոնական Դաշնակցութեան սպառազինութիւնները կը նշանակեն պահպանել խաղաղութիւնն այժմ գոյութիւն ունեցող դաշնագրոց հիման վրայ, Ռուսիա կը զօրացունէ միայն խաղաղութեան այս երաշխաւորութիւնները ի գործ դնելով իր սահմանագլխոյ վրայ միջոցներ, որք անհրաժեշտ են պինուորական զօրութեանց հաւասարակշռման համար։ Ժո՜րնալ դը Սէն-Բեդրսպո՜րկ կը հարցունէ թէ «խաղաղութեան ժամանակ, պատրաստուէ պատերազմի» նշանաբանը չբաւական գործածուած չէ՞ սպառազինութեանց միջոցաւ, որք դրամական այնչափ ծանր բեռ մը կը դնեն ժողովրդեան վրայ, եւ որք յաճախ առիթ կու տան դրամական տագնապներու, սակայն այսու ամենայնիւ Ռուսիոյ եւ իւր դրացեաց միջեւ գոյութիւն ունեցող բարեացք յարաբերութեանց չնորհիւ՝ այդ թերթ կը կարծէ թէ խաղաղութիւնն, որուն կը ծուխ թէ ամբողջ աշխարհ կը բաղձայ, ապահովեալ է երկար ժամանակի համար։ Այս յօդուածին մէջ ակնարկուած ամբաստանութիւնը թէ Գերմանիա պատասխանատու է պինեալ բանակաց միջոցաւ խաղաղութիւնը պահպանելու դժնդակ կացութեան, կը հաստատուի իրողութեամբ։

Մ. ը կիէրսի այս խաղաղասէր յայտարարութեանց կը յաջորդէ Պերլինէ հեռագիր մը, որ կը հաստատէ, իբր արժանահաւատ աղբիւրէ առնլով թէ Իչլան Պիլմարք ուսած է բացարձակ հաշտարար հրահանգներ առ Գերման դեսպանն ի Սբ. Բեղրսպուրկ։

Կը տեղեկանանք նաեւ թէ Լորա Սալզպըրի երկուշաբթի երեկոյ իր ուղերձին մէջ, արտայայտած է դաղափարը թէ ընդհանուր խաղաղութիւնն ապահովեալ է, եւ թէ Աւստրիական կառավարութիւնը յետաձգած է խնդրել Ժողովրդարանէն զրամական նոր նպաստներ, վասն զի գոյութիւն ունեցող խնդրոց նկատմամբ խաղաղական լուծման մը յոյս կայ։ Տէյլի Նե՜ուզ կը հաստատէ թէ Սբ. Բեղրսպուրկի չուրջ գտնուող զօրաբանակներ, որք կը սպասէին դէպ ի սահմանագլուխ երթալ, հրաման տուած են իւրեանց վայրերը չմոռնալ։

Անշուշտ ամենեքին վերստին ապահովուած չեն այս խաղաղական նշաններու մէջոցաւ։ Ոմանք կը կարծեն թէ Ռուսիա աստիճանաբար կը պատրաստուի պատերազմելու դարնան մէջ։ Այլք կ'ըսեն թէ այդ պնդութիւն պիտի պահանջէ Պուլկարական խնդրոյն անմիջական լուծումը Պերլինի Դաշնագրութեան համաձայն։ Սոցա տեղեկութիւն կրնայ ճիշդ ըլլալ, բայց մեք կը յուսանք թէ այս տեղեկութիւն սխալ պիտի ելլէ։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ի Քոլէհնհակ Զարլին ներկայացեալ կեղծ պաշտօնագրերու նկատմամբ Սբ. Բեղրսպուրկէ Թայմսի ուղղեալ հեռագիր մը կ'ըսէ թէ այդ քաղաքին քաղաքական չրջանակաց մէջ, այսպիսի խարդախութեան մը իրողութեան վրայ չկայ տարակոյս։ Պաշտօնագրերու լեզուէն այնպէս կը հակկռւի թէ թարգմանութիւններ են Գերման քնագիրներէն՝ Գաղղերէնի, սակայն բազում նշաններէ կ'երեւի թէ այդ պաշտօնագրեր առաջին անգամ խմբագրուած են Գաղղերէն։ Պերլինէ կը դրուի թէ պաշտօնագրերն արդէն հրատարակուած պիտի ըլլային, սակայն Ռուսիոյ առարկութիւններն, որք դեռ կրնան հեռացուիլ, արգելք եղան այդմ։ Տանիմարքայի Իչլան վաստէմար, Զարուհւոյն եղբայրն եւ փեսայն Շարթըը Դուքսին, որ Բարիզի կոմսին եղբայրն է, կը յիշուի մի քանի լրագրաց մէջ, իբր այս խարդախութեան հեղինակն։ Ուրիշ տեսութիւն մը, որ կը զեկուցուի Սբ. Բեղրսպուրկէ, սա է թէ խարդախութիւնն ի գործ դրուած է յատէա առեւտրական քան քաղաքական նպատակներով, եւ այդ միջոցով խարդախութեան հեղինակը յուսացեր է յաւելցունել իւր առեւտուր Պուլկարիոյ հետ։

—Մ. Ֆէրրի ապաննելու վորձը կատարուեցաւ հետագայ կերպով։ Օպէրթէն անուանեալ մարդ մը, որ խնդրած էր տեսնել զՄ. Ֆէրրի, դիմաւորեց զնա Ժորրդարանին նախասենեակին մէջ եւ հանելով իւր գլխարկ, ըսաւ, «Ուզեցի տեսնել Զեզ։ Բաղձալի ներկայել Զեզ մի յիշատակ եւ մի տետրակ։» Օպէրթէն հանեց այս բաներ իւր թղթապանակի մէջէն, եւ մինչդեռ Մ. Ֆէրրի կը բանար նամակն, ոճրագործը քայլ մը ետ քաշուեցաւ եւ կրակեց երիցս Մ. Ֆէրրիի վրայ։ Առաջին գնտակը զարկաւ կողերուն եւ սահելով անցաւ, երկրորդը՝ թեթեւ վերք մը պատճառեց աղդրին վրայ եւ երրորդը՝ բոլորովին վրիպեցաւ։ Բարեբաղդաբար, Մ. Ֆէրրի դարձաւ լոյս եղած վայրը, ճիշդ յորժամ ոճրագործը կրակեց, եւ հաւանաբար Մ. Ֆէրրի իւր ազատումը կը պարտի այս պարագային։ Մ. Ֆէրրի զոչեց «Ձարնուեցայ,» եւ քայլեց դէպ ի մերձակայ սենեակը, մինչդեռ ներկայ գտնուող անձեր վազեցին Օպէրթէնի վրայ իւրեանց կռնակներով։ Մ. Ֆէրրի ստացաւ բազմաթիւ հեռագրեր եւ նամակներ, որք համակրութիւն կը յայտնէին, սակայն Բարիզի ժողովրդեան խաւերուն մէջ այս ոճիր յուզում չպատճառեց, եւ ըստ Թայմսի, յայսմ կը կայանայ պատահարին ծանր երեւոյթը։ Հասարակ ժողովրդեան յեղափոխական ոգին չարունակաբար կը զօրանայ Մ. Ռոչֆորի նման յեղափոխիչներու լրագրայ միջոցաւ, եւ կ'առաւելու լաւագոյն դասակարգէ անձանց երկչոտութեամբն։ Եթէ ազգու միջոցներ ձեռք չառնուին, կը վախցուի թէ ռամկավարներ պիտի գրգռեն զօրաւոր դասակարգերն, որպէս զի այս վերջինք չնաման կրկնել Յեղափոխութեան արհաւիրալից իշխանութեան ժամանակ գործուած վրէժի, յափշտակութեան եւ սպանութեան սեւսարանները։

—Նախագահ Մ. Քարնոյ իւր ընտրութեան առթիւ գրած պատգամախրը կարգացուեցաւ երկու Ժողովրդարանաց առջեւ Դեկ. 13ին։ Մ. Քարնոյ կ'ըսէ թէ «կառավարութիւնը պիտի չնայ բարւոքել եկեմուտքը, հոգածութեամբ հաւասարակշռել ելմտացոյցը, պարզել վարչային եւ դատական գործառնութիւնները եւ տալ անստգիւտ ուղղութիւն մը՝ հանրային գործերուն։ կառավարութիւնն իւր ուշադրութենէն մեծ մաս մը պիտի նուիրէ մեր ցամաքային եւ ծովային զօրութեանց, որոց պատիւն եւ չահերը մասնաւորաբար սիրելի են մեզ։ Ժողովրդարանին երկու ժողովոց կը պատկանի տալ կառավարութեան բաւական զօրութիւն իրագործելու այս հիմնագիր եւ պատրաստելու երկրին համար բեղուն, խաղաղ ու բարեկարգ գործունէութեան տեւական չրջան մը։»

—Նորընտիր Գաղիական Նախարարութեան նկատմամբ Թայմսի Թղթակիցը կը գրէ, «Լիովին պարկեշտ Նախարարութիւն մ'է այդ, ճիշդ որպէս նորընտիր Նախագահը բաւորովին պարկեշտ անհատ մ'է, եւ այս իրողութիւն ունի մեծ նշանակութիւն այն ժամանակին մէջ, յորժամ դայթակղելի գործեր վեր ի վայր յուզեցին հանրային խղճմտանքը։ Դժբաղդաբար, քաղաքականութիւնը չչատանար միայն պարկեշտութեամբ, այլ կը պահանջէ, ի մէջ այլոց, յաջողակութիւն եւ պատկառելիութիւն—յատկութիւններ, որոց մասին նոր Նախարարութիւնը կը թերանայ։» Այս Թղթակից կը զուշակէ թէ Նախարարութիւնը պիտի իյնայ հանրային գործոց բարեկարգութեան համար իւր առաջարկելի առաջին կարեւոր բարեփոխութիւններու առթիւ,

եւ կը կարծէ թէ Նախագահին համար հեռեւելի միակ ապահով ընթացքն է լուծել Երեսփոխանաց ժողովը, եւ հրամայել նորոդ ընտրութիւն։ Դեկ. 15ին, Նախարարութեան յայտարարութիւնը տեղի ունեցաւ, որով կը ծանուցուի թէ խաղաղութիւն եւ ներքին զարգացում պիտի ըլլան կառավարութեան գլխաւոր նպատակները։ Նոյն օր Խորհրդարանը գործադրեց Պեռուվեան երեքամեայ պէտքերը, յետաձգելով եկամտոյտի վճռաբանութիւնն, եւ Դեկ. 17ին Խորհրդարանին նստաշրջանը փակուեցաւ։

—Գերմանիոյ Բարձրագոյն Սահմանը զբաղեալ է ուրիշ մատնութեան դատաստանաւ մը։ Քապան անուանեալ անձ մը, մինչդեռ ի Սիբրալտուրկ Գերման կառավարութեան պաշտօնեայն էր, կը ստանար նաեւ Գաղիա 200 ֆրանքի ամսական թոշակ մը, որոյ փոխարէն կը հաղորդէր Գաղիոյ Պատերազմական Գործոց պաշտօնատան՝ ամենէն կարեւոր այն պաշտօնագրերն, որք կ'անցնէին իւր ձեռքերէն։ Քապան կրնար չարունակաբար ստանալ այս կրկին թոշակ, եթէ իւր ընկերակցութեան չկռչէր երկու սաորակարգեալ պաշտօնակալներ, որոց սխալումներն ընդ միշտ մատնեցին զնոսա։ Անոնցմէ մին անձնասպան եղաւ բանտին մէջ եւ միւսը մատնեց զքապան։

—Երկու չաբաթներ յառաջ սոսկալի փոթորիկ մը պատահեցաւ Շէֆիլտնտ կղզեաց մէջ, որք Սկովտիոյ հիւսիսային կողմը կ'ինկնան, պատճառելով բազմաթիւ ձկնորսի նաւերու ընկղմումն եւ մի քանի անձերու կորուստը։

—Փրչէ, Մ. Տէլիեանիի ըերան համարուող թերթը, Դեկ. 16ի թիւին մէջ կ'ամփոփէ Ընդդիմադիր կուսակցութեան ամբաստանութիւնները Թրիքուբիի նախարարութեան դէմ, եւ կը յայտարարէ թէ Ընդդիմադիր կուսակցութիւնն այլ եւս պիտի չմասնակցի Ցոյն Խորհրդարանին աշխատութեանց, այլ պիտի թողու բոլոր պատասխանատուութիւնը կառավարութեան վրայ։ Շնորհիւ Ընդդիմադիր կուսակցութեան այս հրաժարման, Խորհրդարանն անմիջապէս քուէարկած է 19 օրինաց ծրագիրներ, որոց վիճաբանութիւնն անտարակոյս բաւական ժամանակ պիտի դրաւէր եթէ Ընդդիմադիրք ներկայ ըլլային, եւ հաւանաբար նստաշրջանը պիտի ըլլայ կարճատեւ։ Եթէ Մ. Տէլիեանի կարեւնար համոզել Իտալոտայի Ինքնավարականները նմանապէս հրաժարիլ Անդղիական Խորհրդարանին վիճաբանութեանց մասնակցելէ, պիտի ստանար Լորա Սալզպըրի կառավարութեան մշտատեւ երախտագիտութիւնը։

—Հետագայ ողբալի պատահարը կը զեկուցուի Բորտովայէ ի Սպանիա։ Տր. Միտըլթըն, որ կը ճամբորդէր Անդղիացի Լորա Տիրամըրի հետ իբր անական բժիշկ, այցեց Բորտովայի մայր-եկեղեցին եւ ելաւ աշտարակին գագաթը։ Վեր ելլելու պահուն հետեւեցաւ նմա դնչու մը, որոյ առաջարկութիւնն առաջնորդելու համար դնա, մերժուեցաւ բժիշկին կոդմանէ։ Աշտարակին գագաթը հասնելով դնչուն յարձակեցաւ բժիշկին վրայ նորա եւտեւի կողմէն, փաթթելով իւր բաղուկներ նորա վզին չուրջ, դնա խեղդելու եւ կողոպտելու յայտնի նպատակաւ։ Տր. Միտըլթըն թողուց իւր դաւազան եւ քաշելով իւր բէվոլվըրը պարպեց իւր ուսին վրայէն երկու դնաակներ, որոյմէ մին մտաւ զողին բերանին մէջ եւ միւսը՝ նորա մարմնոյն մէջ դէպ ի վար երթալով դնա անմիջապէս սպաննեց։ Տր. Միտըլթըն, յայնժամ, տեղեկացուց եղելութիւնն ոստիկանութեան եւ բանտարկուեցաւ, սակայն Անդղիական դեսպանին միջնորդութեամբ արձակուեցաւ բանտէն մինչեւ դատաւարութեան ժամանակ։

—Առաջարկ մը ներկայացուած է Ամերիկայի Միացեալ Նահանգաց Ներկայոյին՝ դաղթականութիւնը չափաւորելու համար։ Ներկայոյի անդամ Մորիլ, առաջարկին հեղինակը, կ'ըսէ թէ վերջին 10 տարուոց միջոցին հինգ միլիոն դաղթականներ մտած են Ամերիկայ, թէ ի Նիւ-Եորք ընակչաց 80 առ հարիւրն, ի Շիքագոյ 91 առ հարիւրն եւ ի Պոսթոն 70 առ հարիւրն ծնած են արտասահմանի մէջ, եւ թէ բոլոր երկրին մէջ կը գտնուին օտար երկիր ծնած 19 միլիոն անձեր, որք կը կազմեն ամբողջ ընակչաց դրեթէ մէկ երրորդը։ Հետեւապէս նա կ'առաջարկէ որ դաղթական մը չընդունուի Ամերիկեան հողին վրայ եթէ այս վերջինը չունի Ամերիկեան Հիւպատոսէ մը ստորագրեալ յանձնարարագիր մը նկատմամբ իւր նկարագրին եւ դրամական կարողութեան։ Հասանաբար այս առաջարկ պիտի չհատատուի իբր օրէնք, սակայն Ամերիկա աճող զգայման մը ցուցնելը կրնայ հանարուիլ այն, եւ անհաւանական չէ որ նկատմամբ այս խնդրոյն օրէնք մը քուէարկուի։ Ընդհանրապէս պահանջեալ փոփոխութիւնն է թէ երկարագոյն ժամանակ պահանջուի յառաջ քան թողուլն օտարականաց քուէարկել։ Բազմաթիւ են նոքա, որք արժանի կը համարին պահանջել 21 տարուոյ բնակութիւն։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ուրախութեամբ կը զեկուցանենք թէ Եբեփ. Ժողովոյ երեկի նստին մէջ (Դեկ. 11/23) Վսեմ. Բրոֆ. Յակոբոս Էֆ. Ձէֆիղեան ընտրուեցաւ երեսփոխանաց քուէներու սաուար մեծամասնութեամբ՝ ընդհանուր Ազգապետ Բողոքական ժողովրդեան։

—Մելքիսեդեկ Եպիսկոպոս, Զմիւռնիոյ Հայոց Առաջնորդը, հրաժարած է իւր պաշտօնէն, Դեկ. 11ին տեղւոյն Լուսաւորչական եկեղեցւոյ թէնտական ցոյցերուն պատճառաւ։ Այն մեքատատութիւն, որ յառաջ կը բերուի Մելքիսեդեկ եպիսկոպոսի դէմ սա է թէ նա քանաքարած է Լուսաւորչական եկեղեցւոյ օրէնքներն, եւ մասնաւորաբար թէ փոխադրած է դերեզմանատան մէջ ննջողներէ ոմանց ոսկորները՝ կառուցանելու համար չէնքեր այդ տեղւոյն վրայ ժողովրդեան չահուն համար։ Զմիւռնիոյ երեւելի Հայերէ բաղկացեալ Յանձնախումբ մը յետոյ այցեց Նորին Սրբազնութիւն եւ խնդրեց յետս կոչել իւր հրաժարականն, սակայն իւրեանց առաջարկ մերժուեցաւ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Իսմայիլ Փաշա, Եգիպտոսի նախկին Խեդիվը, Վեհ. Սուլթանէն արտօնութիւն խնդրած է դալ եւ ձմեռն անցունել ի Կ. պոլիս։ Այս արտօնութիւն չնորհուած է, եւ Խեդիվը Նաբոլիէ կը սպասուի առ քիչ առենէն։

—Հրամանաւ Վեհ. Սուլթանին այլ եւ այլ փորձեր եղան վերջերս Կ. պոլսոյ մէջ Մ. Շալոնէ հնարեալ նոր հրչէջ նիւթոյ մը նկատմամբ։ Փոքրիկ փայտեայ տնակներ, որք քարիւղով յագեցած տաչեղներով լեցուած էին, կրակի տրուեցան, եւ երբ բոցերն արծարծուեցան, արագութեամբ մարուեցան այս հրչէջ հեղուկէն 2–3 վիչ գործածելով։ Փորձերը յոյժ յաջող արդիւնք արտադրեցին։ Այս հրչէջ հեղուկ չկրնար մարել լայնածաւալ հրդեհ մը, սակայն պիտի արդիւնէ այսպիսի հրդեհի մը պատահումն եթէ ժամանակին գործածուի, մինչդեռ կրակը պարփակուած է միակ սենեակի մը կամ փոքր տան մը մէջ։

—Լէվոնի Հէրմէտ կը տեղեկանանք թէ ոբոչուած է չափաւորել գաւառաց մէջ ճամբորդներու զէնք կրելու արտօնութիւնն։ Ոբոչեալ թուով տպեալ արտօնագիրներ պիտի ղրկուին տեղական ոստիկանութեանց հրամանատարներուն եւ այս արտօնագիրներ պիտի տրուին պատուոյ տէր ծանօթ անձերու։ Իբր փոխարինութիւն իւրաքանչիւր արտօնագրի համար հինգ դահեկան տուրք պիտի առնուի, եւ տարի մը տեւողութիւն պիտի ունենայ։

—Արդարութեան Գործոց Նախարարը կայսերական դժուարեան ներկայած է լինն այրեր եւ երկու կիներ, որք Կ. պոլսոյ կեդրոնական բանտին մէջ կը գտնուին տասնեւհինգամեայ բանտարկութեան դատապարտութեամբ մարդասպանութեան յանցանօք։ Ի տես այն իրողութեան թէ իւրեանց ժամանակին 3/4ը լրացած է եւ թէ իւրեանց ընթացք, բանտարկութեան ամբողջ ժամանակամիջոցին մէջ, օրինակելի եղած է, այս խնդիր չնորհուած է Նորին Վեհափառութեան կողմանէ։

—Այլ եւ այլ զրոյցներ չրջաբերուեցան Քոլերեն կաղելի կողմանէ նկատմամբ ապստամբական չարժմանց ի Պուլկարիա, եւ տեղեկութիւն մը կը հաստատեր թէ քաղաքին կէսն այրած էր։ Լրագիր մը կը յաւակնի գիտնալ թէ Իչմանուհի Ռէչմանթինի այցն ի Սոֆիա եղած է կարողացնելու նպատակաւ իւր որդին հեռանալ երկրէն ընկերանալ կեղծելով իւր մօր դէպ ի սահմանագլուխ։ Բոլոր այս տեղեկութիւններ են անհիմն։ Իչմանափառութիւնն է հանդարտ, Իչման Ֆերմինան նպատակ չունի թողուլ երկիրն, եւ եկեմուտքն այնպիսի կացութեան մը մէջ կը գտնուի որ հանրային պաշտօնակալաց թուչակները վերջերս բարձրացան։ Կը կարծուի թէ Նախարարութեան մէջ անհամաձայնութիւնները դարմանուած են, եւ պատերազմի վերջին երկիւղալի լուրերը համոզեցին բոլոր հայրենասէրները թէ պարտին միաբանութեամբ պաշտպանել Իչմանը։

—Մի քանի չաբաթներ յառաջ Ձիղուիթ միսիոնար մը սպանուեցաւ Աբիսսինիա եւ Իտալական հիւպատոսը պահանջեց իրաւունք ունենալ ներկայ ըլլալ դատաւարութեան, վասն զի այդ Ձիղուիթ հպատակ էր Իտալիոյ։ Այս պահանջում մերժուեցաւ նահանգին կողմանէ սակայն կողմանէ սա հիման վրայ թէ Աբիսսինիա պատկան միսիոնարներ կը գտնուին Աւսարօ-Հունկարիոյ պաշտպանութեան ներքեւ։ Խնդիրը Բ. Դրան ներկայացուեցաւ Կ. պոլսոյ Իտալական Դեսպանին կողմանէ, որ կ'ըսէ թէ իրեն համար կարեւորութենէ զուրկ է թէ սպանեալ մարդը Պապական, Բողոքական կամ Հեթանոս է, ցորչափ հպատակ է Իտալիոյ։ Բ. Դրան որոշումը համաձայն է Դեսպանին արտայայտութեանց, եւ այս որոշումի հետեւելի օրինակ մը պիտի ըլլայ նման պարագայից մէջ։

ԱՐԺԷՔԻ ԴՐԱՄԱՑ

Դեկտեմբեր 12/24, 1887

Գնաս. [կտրոն վճրլ.] 15 15 | Բաւ. Երկ. բաժին 36 25
Պարտուց Յարդարման Թղթադրամ (Թուաֆիկէ է Տիւյան Գայմէսի) 15 30 | Ներքին փոխառ. 34 27

ԴՐԱՄԱՑ, Օսմ. լիրան 100ի

Մէճիտիէ	111 30	Բուսոյ բոլ	90 20
Մէթալիք	100	Նաբոլէոն	88
Պէշլիք	103 35	Գրլմիզ	51
Ամերլըզ	103 35	Անգղ. լիրա	111

Մանէթ Թղթադր. 10 38

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ս. ՅԱԿՈԲ ՊՈՅԱՃԵԱՆ

Ցիճճանճըլար եօզտուղը, Ամերիգան խան